

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Vendula Tichá

Věřitelský insolvenční návrh

Diplomová práce

Olomouc 2021

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Věřitelský insolvenční návrh vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje“.

V Olomouci dne 2021

.....
Vendula Tichá

Poděkování

Předně bych chtěla poděkovat své vedoucí diplomové práce Mgr. Michaelae Sigmundové, Ph.D. za pomoc a odborný dohled při vypracování této diplomové práce. Nemalé díky pak patří celé mé rodině, která mě během studia obrovsky podporovala, a to nejen morálně, a v neposlední řadě bych chtěla poděkovat svému úžasnému příteli za nekonečnou trpělivost a obrovskou podporu.

Abstrakt

Diplomová práce se věnuje insolvenčním návrhům, jež jsou podávány věřiteli, jakožto osobami odlišnými od dlužníka. Práci jsem rozdělila do dvou hlavních částí. V první části pojednávám o požadavcích, které aktuální právní úprava klade na věřitele při podání insolvenčního návrhu. V této části nabízím teoretický základ. Druhá část se věnuje zneužití práva a nástroji, které právní úprava nabízí k jeho zamezení. V diplomové práci si kladu za cíl zjistit, zda je možné věřitelský insolvenční návrh zneužít. Dále také to, zda věřitele vede k podání insolvenčního návrhu snaha vyhnout se nalézacímu řízení, nehradit soudní poplatek a zajistit si tak vykonatelný titul pro své pohledávky.

Abstract

The diploma thesis deals with insolvency proposals, which are submitted to creditors as persons other than the debtor. I divided the work into two main parts. In the first part, I discuss the requirements that the current legislation imposes on creditors when filing an insolvency petition. In this part I offer a theoretical basis. The second part deals with the abuse of law and the tools that the legislation offers to prevent it. In the diploma thesis, the aim is to find out whether it is possible to abuse a creditor insolvency petition. Furthermore, whether the creditor is led to file an insolvency petition in an effort to avoid finding proceedings, not to pay a court fee and thus secure an enforceable title for his claims.

Klíčová slova

Úpadek, platební neschopnost, předlužení, hrozící úpadek, zneužití práva, účel insolvenčního řízení, zjevně bezdůvodný insolvenční návrh, šikanózní insolvenční návrh, nástroje proti zneužití práva.

Key words

Bankruptcy, insolvency, over-indebtedness, imminent bankruptcy, abuse of rights, purpose of insolvency proceedings, manifestly unfounded insolvency petition, bullying insolvency proposal, anti-abuse instruments.

1. Úvod	9
2. Vymezení základních pojmů	10
2.1 Úpadek	10
2.2 Hrozící úpadek	11
3. Věřitelský insolvenční návrh	11
3.1 Formální požadavky věřitelského insolvenčního návrhu	12
3.1.1 Listinná podoba návrhu	12
3.1.2 Návrh podán zástupcem navrhovatele	13
3.1.3 Podání návrhu věcně a místně příslušnému soudu	13
3.1.4 Počet stejnopisů návrhu	14
3.1.5 Přílohy a listinné důkazy	15
3.2 Obsahové požadavky věřitelského insolvenčního návrhu	17
3.2.1 Označení účastníků	17
3.2.2 Doložení aktivní legitimace navrhovatele	18
3.2.3 Osvědčení úpadku dlužníka	20
4. Dílčí závěr	25
5. Zneužití práva v insolvenčním řízení	26
5.1 Účel insolvenčního řízení	26
5.2 Princip zneužití práv	27
5.3 Zjevně bezdůvodný insolvenční návrh vs. šikanózní insolvenční návrh	28
5.4 Zneužití insolvenčního návrhu věřitelem	30
5.5 Judikatura – případy z praxe	32
5.5.1 Případ společnosti GEOSAN GROUP a.s.	32
5.5.2 Případ společnosti TREVOS a.s.	34

6. Nástroje proti věřitelskému zjevně bezdůvodnému, resp. šikanóznímu insolvenčnímu návrhu	37
6.1 Záloha na náklady insolvenčního řízení	38
6.2 Předběžné opatření.....	39
6.3 Předběžné posouzení návrhu podaného věřitelem.....	41
6.4 Odmítnutí věřitelského návrhu pro jeho zjevnou bezdůvodnost	44
6.5 Pokuta za podání zjevně bezdůvodného insolvenčního návrhu.....	46
6.6 Znemožnění opětovného podání insolvenčního návrhu	47
6.7 Náhrada škody	47
6.8 Elektronická komunikace	49
6.9 Zákaz umělého vytváření věřitelů.....	50
6.10 Vyškrtnutí dlužníka ze seznamu dlužníků	50
6.11 Prvek zásady vyšetřovací.....	51
7. Dílčí závěr.....	52
8. Závěr.....	53
9. Seznam použité literatury	55
9.1 Monografie.....	55
9.2 Odborný časopis	56
9.3 Právní předpisy	56
9.4 Judikatura.....	58
9.5 Internetové zdroje	60

Seznam zkratk

Insolvenční zákon - zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), v platném znění

Občanský soudní řád - zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění

Občanský zákoník - - zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

Zákon o vyšších soudních úřednících - zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, v platném znění.

1. Úvod

Jak vyplývá ze statistických dat, počet bankrotů osob v České republice neustále narůstá. V roce 2019 bylo vyhlášeno 27 113 bankrotů z celkem 30.205 podaných návrhů.¹ Prohlášené úpadky jsou pak řešeny v rámci insolvenčního řízení. Z uvedených dat je zřejmé, že insolvenční odvětví je opravdu významné. Insolvenční právo, takové jaké ho známe v současné chvíli, je poměrně mladé, neboť insolvenční zákon je v účinnosti teprve od roku 2008.² Za tak krátkou dobu však stačil být třicet šest krát novelizován a se změny určitě nejsme u konce.

Insolvenční řízení je možné zahájit pouze na návrh a kromě dlužníka je aktivně legitimován k tomuto podání také věřitel. Vzhledem k povinnosti dlužníka podat dlužnický insolvenční návrh bezodkladně poté, co se dozvěděl nebo mohl dozvědět o svém úpadku, by měly věřitelské insolvenční návrhy být spíše výjimkou z pravidla.³ Opak je však v praxi pravdou. Zejména v posledních letech se věřitelské insolvenční návrhy začínají stávat spíše pravidlem při uplatňování svých pohledávek nežli výjimkou. Insolvenční řízení totiž poskytuje věřitelům řadu oprávnění, jež mají za následek efektivní, rychlé a účinné vymožení svých pohledávek.

Právní úprava insolvenčního práva by měla být vyvážená. Měla by zahrnovat nejen efektivní a účinné nástroje pro uplatňování práv v rámci insolvenčního řízení, ale také nástroje, které by zabránily jakékoliv osobě právo zneužívat.

Diplomová práce se zaměřuje na insolvenční návrhy, jež jsou podávány věřitelem. V první části se věnuje požadavkům, které jsou kladeny na věřitele při podání insolvenčního návrhu. V dané části jsem zpracovala nutnou teoretickou rovinu, jež je podkladem pro další část práce.

V druhé části, jež se stala podstatou částí diplomové práce, se věnuji zneužití práva v insolvenčním řízení a nástroji, které nám současná právní úprava nabízí. Cílem práce je zjištění, zda je možné věřitelský insolvenční návrh zneužít. Dále, zda věřitele vede k podání

¹(autor neuveden). *CRIF o insolvencích 2019: Vzestup (mírný) ve všech parametrech, výrazný u osobních bankrotů* [online]. vyzkuminsolvence.cz, 7. ledna 2020 [cit. 27. února 2021]. Dostupné na <<http://www.vyzkuminsolvence.cz/zpravodajstvi/crif-o-insolvencich-2019-vzestup-mirny-ve-vsech-parametrech-vyrazny-u-osobnich-bankrotu.html>>.

² zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

³ VODIČKA, Karel. *Věřitelský insolvenční návrh* [online]. bulletin-advokacie.cz, 25. prosince 2012 [cit. 27. února 2021]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/veritelsky-insolvenzni-navrh>>.

insolvenčního návrhu snaha vyhnout se nalézacímu řízení, nehradit soudní poplatek a zajistit si případně vykonatelný titul pro své pohledávky.

K naplnění mých cílů a ověření hypotéz jsem použila zejména analýzu právních předpisů, judikatury, komentářové literatury, dále také monografie, články a jiné odborné texty. Ve své práci jsem rovněž použila metodu dedukční a systematickou.

I když je insolvenční právo významné a v posledních letech stále více a více rozšiřující, není tato oblast odbornými publikacemi tolik přesycena, jak by dle mého názoru mohla být. Proto ve své práci vycházím zejména z komentářové literatury a témat zpracovaných Petrem Tarandou, Tomášem Moravcem, Radkou Zahradníkovou a Hanou Erbsovou, a dále konkrétních soudních rozhodnutí. S ohledem na absenci publikací na toto téma mi přišlo vhodné k dané problematice svou práci přispět.

2. Vymezení základních pojmů

Jakožto stěžejní podmínkou a mezníkem pro aplikaci insolvenčního práva je pojem úpadek a tudíž považuji za nutné jej hned v úvodní části osvětlit.

2.1 Úpadek

Insolvenční zákon rozlišuje úpadek na úpadek dlužníka ve formě platební neschopnosti, když tento definuje v § 3 odst. 1, a na úpadek dlužníka ve formě předlužení, který definuje v § 3 odst. 4.

Z ekonomického hlediska představuje úpadek stav, kdy subjekt (právnícká či fyzická osoba) není bez vnější ekonomické a další pomoci schopen dále po ekonomické stránce fungovat.⁴ Úpadek je klíčový proto, aby mohlo být o podaném insolvenčním návrhu kladně rozhodnuto. Jedná se o jedno z nejpodstatnějších kritérií, aby na dlužníka mohlo být úspěšně zahájeno insolvenční řízení. Účelem insolvenčního zákona a insolvenčního řízení totiž je řešení úpadku dlužníka některým ze zákonem stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů.⁵

⁴ TARANDA, Petr. § 3 [Úpadek]. In HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 20-43.

⁵ ŘEHÁČEK, Oldřich. *Úpadek a jeho osvědčení* [online]. bulletin-advokacie.cz, 16. září 2012 [cit. 27. února 2021]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/test-1>>.

Forma úpadku dlužníka v podobě předlužení dopadá pouze na osoby podnikatelsky činné (právníckou osobu či fyzickou osobu podnikatele). Předlužení nastává za splnění dvou podmínek, a to v případě, že dlužník má (i) více věřitelů a (ii) souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Insolvenční návrh, ve kterém bude tvrzeno předlužení, se v praxi bude objevovat zejména v případě, kdy jej bude podávat sám dlužník, a to s ohledem na nutné splnění druhé podmínky. Ze strany věřitele se bude jednat spíše o výjimky, neboť je těžké si představit, že věřitel bude disponovat informacemi o závazcích dlužníka a jeho majetku.

Naproti tomu druhá forma úpadku, tj. úpadek dlužníka ve formě platební neschopnosti, je v současné době využívána věřiteli v dostatečné míře. Insolvenční zákon platební neschopnost definuje za splnění třech podmínek, a to (i) dlužník má více věřitelů, (ii) peněžité závazky dlužníka jsou po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti, (iii) závazky není dlužník schopen splnit. Zmíněné podmínky musí být splněny kumulativně.

2.2 Hrozící úpadek

Insolvenční zákon dále používá termín hrozící úpadek. Tento institut představuje možnost podat insolvenční návrh i tehdy, je-li možné důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků, tzn. ještě před tím, než se dlužník skutečně do úpadku dostane. Z dikce § 3 odst. 5 ve spojení s § 97 odst. 7 insolvenčního zákona je patrné, že prokázání hrozícího úpadku bude pouze na dlužníkovi, neboť ten bude schopen doložit a tvrdit podstatné skutečnosti.⁶ Tento závěr podpořil také Nejvyšší soud.⁷

3. Věřitelský insolvenční návrh

Dle § 97 odst. 1 insolvenčního zákona je možné insolvenční řízení zahájit jen na návrh. Z uvedeného je tedy patrné, že insolvenční řízení je ovládáno zásadou dispoziční, a není možné jej zahájit z moci úřední. Zmíněný návrh se pak označuje jako návrh insolvenční. Insolvenční návrh může podat buď sám dlužník nebo věřitel. Podle osoby podavatele se pak

⁶ LANSKÝ, Lubomír, BATŮŇKOVÁ, Anna. *Úpadek podle nového insolvenčního zákona* [online]. epravo.cz, 15. ledna 2008 [cit. 27. února 2021]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/upadek-podle-noveho-insolvenčního-zákona-52563.html>>.

⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. července 2010, sp.zn. 29 NSCR 1/2008.

rozlišují náležitosti, které musí návrh obsahovat. S ohledem na téma, kterému se má práce věnuje, budu se dále zabývat pouze návrhem věřitelským.

Insolvenční návrh věřitelský musí obsahovat jednak obecné náležitosti, které stanoví občanský soudní řád v § 42 odst. 4, a dále také náležitosti, které stanoví insolvenční zákon. Vrchní soud v Praze dále dovodil, že „základem pro rozhodnutí o úpadku dlužníka je pouze srozumitelný a určitý insolvenční návrh“.⁸ K tomu aby soud přistoupil ke zjišťování, zda-li se dlužník v úpadku nachází či nikoliv, je nutné, aby věřitel podal bezvadný insolvenční návrh, který bude splňovat jak formální, tak i obsahové náležitosti.

3.1 Formální požadavky věřitelského insolvenčního návrhu

3.1.1 Listinná podoba návrhu

První ze základních formálních požadavků je uveden v § 97 odst. 2 insolvenčního zákona, a to požadavek písemnosti. Insolvenční navrhovatel je povinen insolvenční návrh podat v listinné podobě, který bude opatřen úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala. Listinnou podobou je myšlena podoba i elektronická. Elektronická podoba pak vychází z dikce ustanovení § 80a insolvenčního zákona, neboť osoby, kterým se podle zvláštního právního předpisu⁹ povinně zřizuje datová schránka, jsou povinny činit jakákoliv podání prostřednictvím datové schránky nebo v elektronické podobě podepsané uznávaným elektronickým podpisem¹⁰. K těmto podáním patří i insolvenční návrh. Podmínka elektronického podání může být v odůvodněných případech (například nefunkčnost datové schránky) odpuštěna, pak tedy postačí, aby insolvenční návrh byl zaslán v podobě listinné. Poté co na soud napadne listinný návrh osoby, která má povinně zřízenou datovou schránku, soud zkoumá, zda k takovému podání byl důvod. Není také vyloučeno, aby i osoby, kterým se datová schránka zřizuje nepovinně (tedy na jejich žádost) podávaly podání v elektronické podobě. V praxi soudů tak dochází k tomu, že je-li podán nekvalifikovaný návrh na zahájení insolvenčního řízení, takovéto podání evidují jako podání nejasné či neúplné, a to až do té

⁸ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. října 2017, sp.zn. 4 VSPH 1689/2017-A-9, KSPA 60 INS 168/2017, případně též usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. března 2017, sp.zn. 4 VSPH 442/2017-A-15, MSPH 95 936/2017.

⁹ zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰ zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, ve znění pozdějších předpisů

doby, dokud nedojde ke zhojení vad (např. doložení, že se jedná o navrhovatele, který nemá povinnost podat návrh v elektronické podobě). Teprve pak může insolvenční návrh vyvolat přepokládané účinky.¹¹ Insolvenční zákon u věřitelského insolvenčního návrhu nestanovuje požadavek na strukturu podání, je zcela na libovůli věřitele, jak bude návrh vypadat, nicméně musí splňovat zákonem stanovené náležitosti.

3.1.2 Návrh podán zástupcem navrhovatele

Druhý formální požadavek, který vyplývá z § 97 odst. 3 insolvenčního zákona, míří na situace, kdy je insolvenční návrh podáván zástupcem navrhovatele, například advokátem, zaměstnancem apod., na základě procesní plné moci. V takovém případě je nutné, aby procesní plná moc byla připojena a byla opatřena úředně ověřeným podpisem.

Je tedy nutné splnit podmínku první, tzn. insolvenční návrh podaný v listinné (elektronické) podobě s úředně ověřeným podpisem, ale také v případě zastoupení podmínku druhou, tzn. doložení procesní plné moci opět s úředně podepsaným podpisem. Tato skutečnost vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu: „*Je-li insolvenční návrh, v němž je ohlášeno zastoupení advokátem a k němuž je připojena řádná procesní plná moc pro tohoto advokáta, podepsán pouze tímto zástupcem, je podmínka formulovaná v § 97 odst. 2 insolvenčního zákona splněna jen tehdy, je-li úředně ověřen podpis advokáta na insolvenčním návrhu a současně i podpis zmocnitele (insolvenčního navrhovatele) na procesní plné moc*“.¹² Sankcí za nedodržení uvedených dvou podmínek je dle § 97 odst. 4 insolvenčního zákona skutečnost, že se k insolvenčnímu návrhu nepřihlíží, tzn. že je zbaven účinků a na základě něj nemůže být insolvenční řízení zahájeno. O této skutečnosti bude navrhovatel insolvenčním soudem informován.

3.1.3 Podání návrhu věcně a místně příslušnému soudu

Jako další podmínka, třetí, je zaslání insolvenčního návrhu věcně a místně příslušnému soudu.

¹¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 97 [Insolvenční návrh]. In HÁSOVÁ, Jiřina (ed.). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 332 – 340.

¹² usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2011, sp.zn. 29 NSČR 51/2011.

Dle insolvenčního zákona¹³ je insolvenční řízení zahájeno dnem, kdy návrh dojde k věcně příslušnému soudu. Z toho vyplývá, že pokud bude návrh zaslán soudu věcně nepřislušnému, nebude insolvenční řízení zahájeno, ale tento soud musí návrh postoupit soudu věcně příslušnému, kdy až poté bude řízení zahájeno (pokud bude splňovat ostatní náležitosti).¹⁴ Věcně příslušný je soud krajský.

Místní příslušnost v insolvenčním zákoně vychází z pravidel obsažených v občanském soudním řádu¹⁵, tedy vychází se z obecného soudu dlužníka¹⁶. Dle uvedeného se tak bude vycházet u fyzické osoby z místa jejího bydliště (příp. z místa kde se zdržuje, dle informací o bydlišti evidovaného v informačním systému evidence obyvatel podle zákona o evidenci obyvatel). U dlužníka fyzické osoby podnikatele či osoby právnické se pak vychází s místa, kde má tato osoba sídlo. Místně příslušný soud je pak v obvodu bydliště či sídla. Pro určení místní příslušnosti jsou až do skončení řízení rozhodné okolnosti, které tu jsou v době jeho zahájení. V případě, že soud u kterého bude návrh podán zjistí, že není místně příslušný k jeho projednání, rozhodne o tom, že není místně příslušný a o následném postoupení věci (po právní moci usnesení o místní nepřislušnosti) místně příslušnému soudu.¹⁷

3.1.4 Počet stejnopisů návrhu

Čtvrtou podmínkou je podání insolvenčního návrhu ve stanoveném počtu stejnopisů. Z § 103 odst. 3 a 4 insolvenčního zákona vyplývá, že věřitel je povinen podat návrh ve dvou stejnopisech, když jeden zůstane insolvenčnímu soudu a jeden se doručí dlužníkovi. Pokud by věřitel přistupoval svým návrhem již do zahájeného insolvenčního řízení, je potřeba vyhotovení více, neboť jedno vyhotovení návrhu by bylo určeno insolvenčnímu soudu, jedno vyhotovení dlužníkovi a další vyhotovení dosavadním insolvenčním navrhovatelům.¹⁸ Podmínka stejnopisu nám odpadne v případě, že se návrh doručuje v elektronické podobě prostřednictvím datové schránky.

¹³ § 97 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 97 [Insolvenční návrh]. In HÁSOVÁ, Jiřina (ed.). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 332 – 340.

¹⁵ zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶ § 85 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2017, spn.zn. 29 NSČR 94/2015.

¹⁸ VODIČKA, Karel. *Věřitelský insolvenční návrh* [online]. bulletin-advokacie.cz, 25. prosinec 2012 [cit. 16. března 2021]. Dostupné na < <http://www.bulletin-advokacie.cz/veritelsky-insolvenni-navrh>>.

3.1.5 Přílohy a listinné důkazy

Spolu s podaným návrhem je věřitel povinen splnit pátou podmínku, a to připojit předepsané přílohy a listinné důkazy, kterých se dovolává. Tento požadavek však nenahrazuje povinnost věřitele tvrdit rozhodné skutečnosti, tzn. aby mohl být návrh úspěšný, musí věřitel rozhodné skutečnosti uvést v samotném insolvenčním návrhu. Listinné důkazy tak vycházejí ze skutečností závislých na tvrzení věřitele a tyto tvrzené skutečnosti prokazují. Insolvenční zákon také stanovuje přílohy, které věřitel musí doložit, jinak by jeho návrh úspěšný být nemohl. Takovou přílohou je u věřitelského insolvenčního návrhu přihláška pohledávky, která musí být podána na stanoveném formuláři.¹⁹ Přičemž: „*podání, které je dle svého obsahu přihláškou pohledávky, avšak není podáno na předepsaném formuláři, je podáním vadným ve smyslu § 188 odst. 1 IZ, nikoliv procesně bezúčinným*“.²⁰ Insolvenční soud pak věřitele vyzve k odstranění vady. Pokud požadovaná forma nebude doplněna, je to důvod pro odmítnutí insolvenčního návrhu.²¹ K samotné přihlášce pohledávky je nutné připojit listiny, kterých se přihláška dovolává. Přílohy tedy budou dvojí, jedny přiložené k samotnému insolvenčnímu návrhu, druhé pak přiložené k přihlášce pohledávky.

Přihlášku pohledávky je nutné podat ve dvojím vyhotovení, pokud se bude soudu doručovat v písemném vyhotovení (při podání v elektronické podobě tato podmínka odpadá). Přihláška pohledávky musí obsahovat obecné náležitosti dle § 42 odst. 4 občanského soudního řádu, dále důvod vzniku pohledávky, tzn. skutečnosti, na nichž se pohledávka zakládá, a výši přihlašované pohledávky. Dále věřitel musí přímo v přihlášce uvést skutečnost, zda se jedná o pohledávku zajištěnou a vykonatelnou. V případě, že tak věřitel neuvede, má se za to že zajištění, příp. vykonatelnost, uplatněno nebylo. V přihlášce je nutné pohledávku vyčíslit v penězích, tj. v českých korunách, a to i v případě, že se jedná o pohledávku nepeněžitou.

V souvislosti s přihláškou pohledávky bych chtěla ještě uvést důležité ustanovení insolvenčního zákona, tj. § 177 odst. 2, které nám stanovuje povinnost doložit insolvenčnímu soudu čestné prohlášení, v němž bude informace o skutečném majiteli podle zvláštního

¹⁹ vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů

²⁰ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. října 2008, sp.zn. KSCB 27 INS 1466/2008, 1 VSPH 180/2008-P15-14.

²¹ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. března 2008, sp.zn. 1 VSPH 7/2008.

zákonu.²² Tuto povinnost bude mít věřitel, který nabyl pohledávku například postoupením v posledních 6 měsících před zahájením insolvenčního řízení. V souvislosti s § 105 odst. 3 ve spojení s § 143 odst. 2 insolvenčního zákona, bude mít nedoložení čestného prohlášení důsledek v neúspěchu věřitelova insolvenčního návrhu. Insolvenční zákon však stanovuje výjimky z uvedené povinnosti, kterým je například situace, kdy je věřitelem fyzická osoba.

Nedoložení zákonem požadovaných příloh je vada, která je odstranitelná. V souladu s § 128 odst. 2 insolvenčního zákona soud určí insolvenčnímu navrhovateli lhůtu k doplnění návrhu, která nesmí být delší než 7 dnů. Ve výzvě k doplnění soud poučí věřitele jak má návrh doplnit a upozorní ho na následky spojené s neodstraněním vady, což je odmítnutí návrhu. Co se týká listinných důkazů, kterých se věřitel dovolává, tak jejich nedoložení bude mít za následek neunesení břemene důkazního. V praxi však soudy (případně insolvenční správci po prohlášení úpadku a při přezkumu přihlášek) vyzývají k doplnění.

K podmínce doložení příloh a listinných důkazů uvedu konkrétní příklad, který byl projednán Krajským soudem v Brně sp.zn. KSBR 33 INS 16312/2018, když tento jednal o úpadku dlužnice L.Š. Z obsahu spisu zveřejněného v insolvenčním rejstříku vyplývá, že další věřitel tvrzený insolvenčním navrhovatelem nedoložil ke své tvrzené pohledávce listinný důkaz, kterým by ji prokázal. Konkrétně tento věřitel nedoložil originál směnky. Krajský soud pak na základě této skutečnosti uzavřel, že nebyla listinným důkazem doložena pohledávka druhého věřitele, a proto insolvenční návrh zamítnul.²³

Za vhodné považuji ještě zmínit poslední větu ust. § 105 odst. 1 insolvenčního zákona, podle kterého jde-li o pohledávku, která se do insolvenčního řízení jinak nepřihlašuje, považuje se po rozhodnutí o úpadku za uplatněnou podle § 203 insolvenčního zákona (uplatnění pohledávek za majetkovou podstatou). Neznamená to však, že by věřitel této pohledávky, jako insolvenční navrhovatel, nebyl povinen připojit přihlášku pohledávky k insolvenčnímu návrhu. Ba naopak i tento věřitel bude stížen povinností k návrhu přihlášku pohledávky připojit, byť zmíněný paragraf předpokládá její uplatnění písemně vůči osobě s dispozičním oprávněním nikoliv prostřednictvím přihlášky pohledávky.

²² zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů

²³ usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. února 2019, sp.zn. KSBR 33 INS 16312/2018-A-21.

Z výše uvedeného je patrné, že absence formálních požadavků může mít fatální následek pro úspěch věřitele s podaným návrhem a je tedy nutné věnovat dostatečnou pozornost tomu, aby tyto náležitosti věřitel splnil precizně.

3.2 Obsahové požadavky věřitelského insolvenčního návrhu

Insolvenční návrh je zvláštním druhem žaloby, jak ji můžeme znát z obecné úpravy dle občanského soudního řádu. Insolvenční zákon má sice přednost před obecnými ustanoveními občanského soudního řádu, ale náležitosti žaloby a insolvenčního návrhu jsou podobné. Obě podání musí být úplná, určitá a srozumitelná. Na rozdíl od klasické žaloby se u insolvenčního návrhu nevyžaduje petit, resp. jeho absence nemůže vést k odmítnutí insolvenčního návrhu za předpokladu, že návrh obsahuje všechny zákonem požadované náležitosti.²⁴ Z insolvenčního návrhu musí být patrné čeho se jím insolvenční navrhovatel domáhá, neznamená to ale, že by byl insolvenční navrhovatel povinen formulovat znění výroku rozhodnutí ve věci samé, neboť o tom rozhoduje pouze soud.²⁵

Obsahové náležitosti můžeme obecně rozdělit na dvě skupiny. První skupinu představující obecné náležitosti podání, které můžeme nalézt v § 42 odst. 4 občanského soudního řádu, a speciální náležitosti vyžadované přímo insolvenčním zákonem v § 103 odst. 1 a 2.

3.2.1 Označení účastníků

Aplikace občanského soudního řádu a z něho vyplývajících obecných náležitostí je přiměřená, neboť určité požadavky můžeme nalézt přímo v insolvenčním zákoně²⁶, jedná se zejména o povinnost uvést, kterému soudu je návrh určen, jaké věci se týká a jeho datování.

Pokud chce být věřitel se svým insolvenčním návrhem úspěšný, musí v něm jasně a přesně označit nejen sám sebe, ale také dlužníka, kterého se tento návrh týká, a to způsobem který insolvenční zákon v § 103 odst. 1 uvádí, tedy jménem, příjmením a bydlištěm (sídlem), v případě podnikatele i identifikačním číslem, právnickou osobu pak obchodní firmou nebo názvem. Stát musí být označen příslušnou organizační složkou, která za stát vystupuje

²⁴ HIMMATOVÁ, Hana. Odmítnutí insolvenčního návrhu – jak tomu zabránit? *Bulletin advokacie*, roč. 2012, č. 9, s. 17-19.

²⁵ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. srpna 2003, sp.zn. 21 Cdo 909/2003.

²⁶ § 7 odst. 1 a § 103 odst. 1, 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

(příklad může být příslušné ministerstvo). Označení dlužníka soud nemůže brát čistě formalisticky, ale musí vycházet z toho, zda věřitel dostatečně osobu dlužníka identifikoval, tedy tak aby nebylo možné ji zaměnit s osobou jinou. K tomuto se vyjadřoval například Vrchní soud v Praze, který uvedl v odůvodnění svého rozhodnutí: „*Skutečnost, že navrhovatel označil dlužnici pod jemu známým dřívějším příjmením, nelze dle předsvědčení odvolacího soudu klást k jeho tíži*“.²⁷ Ve zmíněném případě navrhovatel označil dlužnici příjmením, které nesla před rozvodem, když změnu příjmení navrhovatel nemohl zjistit, neboť nemá přístup do informačního systému evidence obyvatel, a nebylo v možnostech věřitele tuto skutečnost zjistit.

3.2.2 Doložení aktivní legitimace navrhovatele

Podstatnou náležitostí věřitelského insolvenčního návrhu je doložení aktivní legitimace navrhuujícího věřitele. Pokud soudu napadne věřitelský návrh a tento jej neodmítne pro formální vady, zkoumá zda-li je věřitel osobou oprávněnou návrh podat. Teprve poté, co je aktivní legitimace věřitele prokázána, se insolvenční soud začne zabývat tvrzeným úpadkem dlužníka. Oprávnění věřitele podat insolvenční návrh je spojeno s podmínkou, že takovýto věřitel je povinen doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku.²⁸ Z rozhodnutí Vrchního soudu v Praze plyne, že věřitel je povinen vylicít konkrétní skutečnosti, které by mohly vést soud k závěru o existenci jeho tvrzené splatné pohledávce za dlužníkem, když dovedl, že pouhé vystavení faktury takovou skutečností není.²⁹ Jakým způsobem má tuto skutečnost věřitel prokázat pak záleží na okruhu účastníků. Pokud bude dlužníkem právnická osoba a insolvenční navrhovatel vede účetnictví nebo daňovou evidenci, je na něj kladena větší důkazní zátěž, neboť ten musí svou pohledávku prokázat stanoveným způsobem, tj. uznáním dluhu dlužníka s ověřeným podpisem, vykonatelným soudním rozhodnutím, notářským či exekutorským zápisem se svolením k vykonatelnosti nebo potvrzením znalce či daňového poradce, že o této pohledávce navrhovatel účtuje. Uvedená povinnost tedy zatěžuje jenom omezený okruh subjektů jen v omezeném okruhu případů.

²⁷ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. prosince 2010, sp.zn. KSCB 28 INS 139/2010, 1 VSPH 1171/2010-A.

²⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 105 [Náležitosti insolvenčního návrhu věřitele a přihláška pohledávky]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 374-379.

²⁹ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. listopadu 2011, sp.zn. KSCB 25 INS 15975/2011, 3 VSPH 1306/2011-A.

Věřitelé, kteří nevedou účetnictví nebo daňovou evidenci, tuto povinnost nemají.³⁰ Tak stejně tuto povinnost nemají, ani pokud bude dlužníkem fyzická osoba. Nutno také zmínit rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, kde soud vyslovil názor, že i postupitel, pokud se dohodl s postupníkem při postoupení pohledávky, že bude tento vymáhat postoupenou pohledávku svým jménem na účet postupníka, je oprávněn podat insolvenční návrh vůči dlužníkovi.³¹ V dnešní době se čím dál více obchoduje s pohledávkami, a proto mi přišlo vhod upozornit na tuto skutečnost a uvést, kdo v takovém případě bude aktivně legitimován podat insolvenční návrh.

Jak už bylo zmíněno, k prokázání aktivní legitimace postačí navrhovateli doložit pohledávku, která je splatná. Insolvenční zákon nepožaduje, aby měl navrhovatel pohledávku přiznanou soudem či jiným orgánem státní moci. Insolvenční řízení je řízením „*při němž dochází k přímému výkonu práva, aniž by bylo nutné, aby předtím proběhl proces, končící pravomocným odsuzujícím rozsudkem. Právě proto, že insolvenční řízení v tomto smyslu představuje výjimku ze zásady, nesmí být jeho použití rozšiřováno mimo případy úpadku, zejména na obecné vymáhání pohledávek*“.³² Soud při zkoumání úpadku může provádět dokazování ohledně skutečností, které jsou mezi účastníky (tedy navrhovatelem a dlužníkem) sporné, není však jeho povinností, aby prováděl dokazování o tom, zda pohledávka navrhovatele skutečně existuje.³³ Zjednodušeně řečeno, insolvenční návrh a na jeho podkladě zahájené insolvenční řízení nesmí nikdy nahrazovat klasické sporné řízení o pohledávce. Pokud by vyšlo najevo, že sporné skutečnosti týkající se pohledávky, kterou je navrhovatel povinen doložit, nebude možné osvědčit pouze listinami, ale bude nutné provedení věcně (okruhem sporných skutečností) opodstatněných důkazů (výslechem účastníků, výslechem svědků, znaleckými posudky, ohledáním apod.), je na místě takový návrh zamítnout.³⁴

³⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 105 [Náležitosti insolvenčního návrhu věřitele a přihláška pohledávky]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 374-379.

³¹ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. června 2011, sp.zn. KSPH 36 INS 8444/2010, 1 VSPH 113/2011.

³² WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde Praha, 2014. 39 s. Dále také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp. zn. 29 NSČR 30/2009.

³³ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2005, sp.zn. 29 Odo 1344/2004.

³⁴ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp.zn. 29 NSČR 30/2009.

3.2.3 Osvědčení úpadku dlužníka

Další podstatnou náležitostí, a v praxi dělající potíže, je uvedení rozhodujících skutečností, které osvědčují úpadek dlužníka. Těmito skutečnostmi pak musíme rozumět zejména ty uvedené v § 3 insolvenčního zákona. Věřitel při podání insolvenčního návrhu nese nejen břemeno tvrzení, ale také břemeno důkazní, a dle rozhodnutí Nejvyššího soudu musí být rozhodující skutečnosti v insolvenčním návrhu uvedeny konkrétně, tzn. návrh musí „obsahovat jako součást vylíčení okolností, které osvědčují úpadek dlužníka, nejen konkrétní údaje o dalších věřitelích, nýbrž i konkrétní údaje o pohledávkách takových věřitelů, včetně konkrétních údajů o splatnosti těchto pohledávek a to v míře, která v případě, že tato tvrzení budou shledána pravdivými, dovolí insolvenčnímu soudu uzavřít, že dlužník je v úpadku“.³⁵ Zmíněný paragraf insolvenčního zákona tedy požaduje, aby věřitel nejen tvrdil, ale také prokázal, že dlužník (i) má více věřitelů, (ii) má peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a (iii) tyto závazky není dlužník schopen plnit, když poslední skutečnost věřitel může osvědčit prostřednictvím vyvratitelných právních domněnek dle § 3 odst. 2 insolvenčního zákona. Uvedené podmínky pak musí být splněny kumulativně.³⁶ Nepostačí však, pokud se insolvenční navrhovatel omezí jen na obecná tvrzení, která by případně jen opakovala dikci zákona. Nestačí tak obecné tvrzení, že „dlužník má více věřitelů“, a nebo, že „dlužník je v úpadku“.³⁷ Navrhovatel má povinnost v insolvenčním návrhu vylíčit rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka, když toto nebude splněno tím, že navrhovatel ohledně těchto skutečností odkáže pouze na listinný důkaz, který připojí k návrhu jako přílohu.³⁸ Všechny rozhodné skutečnosti tak musí být tvrzeny již v samotném návrhu a přiložené listiny pak budou sloužit jako důkazní prostředek pro podporu věřitelových tvrzení.

³⁵ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2011, sp.zn. 29 NSČR 14/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2011, sp. zn. 29 NSČR 45/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2012, sp. zn. 29 NSČR 52/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. března 2012, sp. zn. 29 NSČR 38/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2010, sp. zn. 29 NSČR 22/2009.

³⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. listopadu 2008, sp. zn. KSHK 40 INS 2900/2008, 1 VSPH 165/2008-A-13.

³⁷ RICHTER, Ondřej. *K náležitostem insolvenčního návrhu* [online]. epravo.cz, 8. listopadu 2012 [cit. 16. března 2021]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/k-nalezitostem-insolvencniho-navrhu-86809.html>>.

³⁸ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2009, sp. zn. 29 NSCR 7/2008.

První podmínka, **více věřitelů**, bude naplněna za předpokladu, že navrhovatel prokáže minimálně dva věřitele dlužníka.³⁹ K otázce plurality věřitelů se vyjadřoval Nejvyšší soud, když v jednom ze svých rozhodnutí dospěl k názoru, že tato podmínka není splněna, dal-li (insolvenčním navrhovatelem tvrzený) druhý věřitel v insolvenčním řízení najevo, že nechce vůči dlužníkovi uplatňovat rozsahem zanedbatelné příslušenství pohledávky, kterou dlužník zaplatil.⁴⁰ V kontextu této podmínky je nutné neopominout § 143 odst. 2 insolvenčního zákona, ve kterém je zakotvena určitá pojistka proti věřiteli uměle vytvořené další pohledávce. Podle tohoto ustanovení se nepovažuje za další osobu disponující splatnou pohledávkou za dlužníkem – tedy za tzv. druhého věřitele – subjekt, který sice touto pohledávkou disponuje, nicméně na něho byla převedena v době kratší 6 měsíců před podáním návrhu na zahájení insolvenčního řízení. Zákonomodárce takto jednoznačně zamezuje možnosti šikany dlužníka ze strany jeho věřitelů při rozdělování pohledávek, případně jejich postupování za účelem „vyrobit rychle dalšího věřitele“ s pohledávkou za dlužníkem. Judikatura též vede věřitele k tomu, aby při podání insolvenčního návrhu dalšího ze známých věřitelů dlužníka víc než dostatečně identifikoval a rovněž tak i konkretizoval jeho pohledávku. Nemělo by se proto stát, že věřitel podá insolvenční návrh s tvrzením, že je mu známo, že dalším věřitelem dlužníka je jiná označená osoba.⁴¹ Věřitel se tak dostává do nelehké situace, když musí svým vlastním úsilím nejen ostatní věřitel vyhledat, ale také zjistit jakou výši pohledávky tito věřitelé vůči dlužníkovi mají, z jakého titulu vznikla, kdy nastala její splatnost atd. Prokázání těchto skutečností může věřiteli usnadnit situace, kdy je na dlužníka vedeno exekuční řízení a tento vlastní nemovitý majetek, pak je možné základní informace zjistit z listin dostupných na příslušném katastrálním úřadě.

Druhá a třetí podmínka, tj. **prokázání peněžitých závazků, které má dlužník po lhůtě splatnosti, a to po dobu delší než 30 dnů a tyto závazky není schopen plnit**. Uvedený časový interval je pak třeba vykládat v objektivním smyslu, přičemž dle Nejvyššího soudu: *„při zkoumání schopnosti dlužníka hradit pohledávky věřitelů osvědčené při rozhodování o úpadku dlužníka není podstatné, zda věřitelé mohou ohledně těchto pohledávek*

³⁹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. 29 NSCR 1/2008, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2012, sp. zn. 29 NSCR 52/2011.

⁴⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2013, sp.zn. 29 NSCR 14/2012.

⁴¹ TARANDA, Petr. § 3 [Úpadek]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 20 – 43. Dále také usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. července 2012, sp.zn. MSPH 98 INS 178/2012, 3 VSPH 114/2012.

ihned přistoupit k výkonu rozhodnutí či exekuci (zda již mají exekuční titul), ale to, zda by je moli bez obtíží vymoci z dlužníkovu majetku výkonem rozhodnutí (exekucí), kdyby exekuční titul měli.“⁴² Je také nezbytné odlišovat situaci, kdy je zjevná neochota dlužníka plnit své splatné dluhy od situace kdy dlužník není objektivně schopen tyto své dluhy plnit, ač jinak deklaruje svou vůli i ochotu jim dostat. Neschopnost platit své splatné dluhy je totiž stav, kdy dlužník trpí nedostatkem peněžních prostředků k úhradě takových dluhů, i když jinak tyto dluhy uznává a je ochoten je uhradit – ačkoli momentálně nedisponuje dostatečným množstvím peněžních prostředků. S touto formou úpadku souvisí tzv. test likvidity, ve kterém se zjišťuje, zda je dlužník vůbec schopen plnit své dluhy v závislosti na jejich splatnosti, tj. zda jeho likvidní aktiva budou vůbec postačovat k úhradě jeho splatných dluhů.⁴³ K testu likvidity a jeho aplikaci se vyjadřoval JUDr. Tomáš Richter, LL.M., Ph.D, ve svém článku z roku 2016, když uvedl několik rozhodnutí Nejvyššího soudu, který na tento institut zaujal nejednotný názor. Schopnost dlužníka platit splatné dluhy se posuzuje oproti likvidnímu majetku, když tím je myšlen majetek, z něhož lze tyto dluhy v penězích pohotově zaplatit, zejména tedy peněžní prostředky v pokladně, na účtu, likvidní cenné papíry atd. Problém však nastává, pokud bychom měli posuzovat majetek, jako jsou nemovité věci či pohledávky. Zde se jistě shodneme na to, že u tohoto majetku nelze s jistotou určit cenu a ani dobu, za kterou bychom je byli schopni transformovat do peněžní podoby. Stejně jako zmíněný autor článku, souhlasím s názorem Nejvyššího soudu, který vyslovil ve svých dvou rozhodnutí, když v prvním z nich uvedl, že: „není-li dlužník schopen využít pohledávky, které má za svými dlužníky, k úhradě svých závazků, nepřihlíží se při úvaze o tom, zda dlužník je ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona v úpadku ve formě platební neschopnosti, ani k výši těchto pohledávek“.⁴⁴ Ve druhém rozhodnutí pak uvedený závěr Nejvyšší soud rozvedl: „takto formulovaný závěr má zcela zjevnou obecnou platnost i ve vazbě na jiný majetek dlužníka, jenž by měl či mohl být použit k uhrazení pohledávek dlužníkových věřitelů“.⁴⁵ Jak už jsem uvedla výše, s tímto názorem se zcela ztotožňuji a přijde mi logický. Pokud dlužník sice vlastní majetek, avšak tento nemůže použít k úhradě svých pohledávek, při testu likvidity by na něho neměl být brán zřetel. V následujících letech však Nejvyšší soud svůj vyslovený

⁴² usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2013, sp.zn. 29 NSCR 113/2013.

⁴³ TARANDA, Petr. § 3 [Úpadek]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 20 – 43.

⁴⁴ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. prosince 2010, sp. zn. 29 NSCR 10/2009.

⁴⁵ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2011, sp. zn. 29 NSCR 36/2009.

názor změnil, když uvedl: „*schopnost dlužníka uhradit splatné závazky se přitom posuzuje nejen podle výše částek, s nimiž dlužník aktuálně disponuje (hotovost nebo zůstatek na bankovním účtu dlužníka), ale také podle jiného majetku dlužníka (movitých a nemovitých věcí, pohledávek a jiných majetkových hodnot). Teprve tehdy, není-li dlužník schopen využít k úhradě v insolvenčním řízení osvědčených splatných závazků ani tento svůj jiný majetek (např. pro omezení dispozic s tímto majetkem nebo pro jeho obtížnou zpeněžitelnost či dobytost), nepřihlíží se k němu při úvaze o tom, zda je dlužník v platební neschopnosti*“.⁴⁶ Uvedený názor pak Nejvyšší soud zopakoval i v dalších svých rozhodnutích.⁴⁷ Pro insolvenčního navrhovatele to tedy znamená, že pokud dlužník bude mít v majetku nemovité věci či pohledávky, případně jiný majetek, který bude moci použit k úhradě svých dluhů, nebude se nacházet v úpadku, a tito věřitelé jsou pak nuceni dluhy vůči dlužníkovi uplatňovat jiným způsobem. Výše splatných dluhů dle Nejvyššího soudu nemá být poměřována s výší dlužnických likvidních aktiv, ale hodnotou celého dlužnickova majetku.⁴⁸

Znak neschopnosti dlužníka plnit peněžité závazky může být, a v praxi též v drtivé většině případů je, v rovině tvrzení o naplnění některé z vyvratitelných domněnek.⁴⁹ Věřitel má tak za úkol tvrdit a prokazovat, kteroukoliv vyvratitelnou právní domněnku uvedenou v § 3 odst. 2 insolvenčního zákona. Pokud by dlužník chtěl prohlášení úpadku zabránit, musel by domněnku uvedenou věřitelem vyvrátit, tzn. musel by osvědčit a prokázat, že je schopen všechny splatné závazky věřitelů, které má soud pro účely rozhodnutí o věřitelském insolvenčním návrhu za osvědčené, uhradit.⁵⁰ Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu je patrné, že postačí, pokud insolvenční navrhovatel prokáže, že jsou po splatnosti více než 30 dnů pohledávky právě jen dvou věřitelů.⁵¹

Insolvenční zákon nám ve zmiňovaném paragrafu uvádí výčet vyvratitelných právních domněnek, při jejichž splnění lze usuzovat, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, těmi jsou: (i) situace, kdy dlužník zastaví platby podstatné části svých peněžitých závazků. K této podmínce se vyjádřil Nejvyšší soud, když uvedl, že „*za zastavení plateb je*

⁴⁶ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2013, sp. zn. 29 NSCR 113/2013.

⁴⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2014, sp. zn. 29 NSCR 119/2014.

⁴⁸ RICHTER, Tomáš. *Úpadek pro platební neschopnost v judikatuře Nejvyššího soudu* [online]. bulletin-advokacie.cz, 10. listopadu 2016 [cit. 16. března 2021]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/upadek-pro-platebni-neschopnost-v-judikature-nejvyssiho-soudu#ftn5>>.

⁴⁹ ŘEHÁČEK, Oldřich. *Úpadek a jeho osvědčení* [online]. bulletin-advokacie.cz, 16. září 2012 [cit. 17. března 2021]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/test-1>>.

⁵⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. března 2012, sp. zn. 29 NSCR 38/2010.

⁵¹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2013, sp. zn. 29 NSCR 20/2011.

*proto nutno považovat vědomé jednání dlužníka, jeho rozhodnutí, že nebude dále plnit své peněžité závazky, zpravidla doprovázené prohlášením o tom, že své závazky hradit nebude. Z pohledu současné právní úpravy pak k naplnění domněnky postačí, učiní-li tak dlužník alespoň ve vztahu k podstatné části svých závazků“.*⁵² Dle výkladu Nejvyššího soudu je tak nutné, aby zastavení plateb bylo dlužníkovým záměrem, tudíž nepůjde o domněnku, kterou by insolvenční navrhovatelé využívali často, neboť si jde velmi těžko představit, že tuto skutečnost budou schopni prokázat. (ii) situace, kdy dlužník neplní své peněžité závazky po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti. Řekla bych, že tato domněnka bude nejvyužívanější vzhledem ke své nejschůdnější prokazatelnosti, a bude záležet pouze na daném insolvenčním navrhovateli jakým způsobem domněnku prokáže, neboť insolvenční zákona nám nestanovuje formu či způsob jak by se tak mělo stát. (iii) situace, kdy není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Jedná se o situaci, kdy soudní exekutor nebo soud není schopen pro věřitele vymoci standardními prostředky pohledávku za dlužníkem, když tato situace v současné době nastává poměrně často. Děje se tak z toho důvodu, že dlužník nedisponuje buď žádným majetkem, nebo majetkem pouze nepatrným. (iv) poslední situace, resp. domněnka vychází z předpokladu, že není-li dlužník schopen, případně ochoten předložit na výzvu soudu dokumenty, lze důvodně pochybovat o jeho schopnosti dostát všem svým splatným dluhům. Těmito dokumenty jsou pak seznamy o svém majetku včetně svých pohledávek s uvedením svých dlužníků, tzn. seznam majetku a seznam závazků.⁵³ Oprávnění insolvenčního soudu požadovat předmětné dokumenty pak vyplývá z insolvenčního zákona.⁵⁴ Tato domněnka bude nastupovat i v případě, že by dlužník seznam majetku a závazků sice doložil, ale byly by v něm významné vady, neboť ty nasvědčují nepoctivosti dlužníka.⁵⁵

Insolvenční zákon nám modifikuje způsob posouzení úpadku u podnikatelů, kteří vedou účetnictví. V § 3 odst. 3 insolvenční zákon stanovuje negativní domněnku úpadku, dle které se má za to, že podnikající osoba je schopna plnit své peněžité závazky v případě, že mezera krytí je menší než desetina výše všech splatných peněžitých závazků. Mezerou krytí

⁵² usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2015, sp.zn. 29 NSCR 24/2013.

⁵³ TARANDA, Petr. § 3 [Úpadek]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 20 – 43.

⁵⁴ § 128 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdních předpisů

⁵⁵ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. března 2012, sp.zn. 29 NSCR 38/2010.

se pak rozumí rozdíl mezi výši dlužnických splatných peněžitých závazků a výši jeho disponibilních prostředků. Stručně řečeno, bude-li mezeru krytí do 10 % výše splatných peněžitých závazků, nejsou splněny podmínky platební neschopnosti, tzn. že insolvenční navrhovatel nebude se svým návrhem úspěšný. Insolvenční zákon pak stanovuje dva způsoby, jakými může dlužník podnikatel mezeru krytí doložit, když těmito jsou buď výkaz stavu likvidity anebo výhled vývoje likvidity. Předmětné dokumenty musí být zpracovány kvalifikovanou osobou (auditor, znalec nebo osoba, která se zabývá ekonomickým poradenstvím v oblasti insolvencí a restrukturalizací). Vše pak musí být v souladu s prováděcím předpisem, kterým je vyhláška Ministerstva spravedlnosti.⁵⁶ Výkaz stavu likvidity nám porovnává výši dluhů po splatnosti a likvidních prostředků dlužníka ke stanovenému datu předcházejícímu zahájení insolvenčního řízení. Oproti tomu výhled vývoje likvidity zobrazuje očekávaný vývoj mezery krytí v průběhů období stanoveného výše uvedenou ministerskou vyhláškou. Tento výhled by měl kromě jiného pomoci zodpovědět otázku, zda má smysl pro účely posouzení úpadku dlužníka zohledňovat i jeho další majetek. Mezera krytí nám tedy zpřesňuje definici platební neschopnosti, když i při zjišťování úpadku dlužníka podnikatele se stále použije test likvidity, který jsem uvedla v odstavcích výše. Vzhledem k tomu, že se jedná o domněnku, může tuto dlužník vyvrátit, a to tak že prokáže, že jeho mezeru krytí je nižší než desetina jeho splatných peněžitých závazků. Při posuzování mezery krytí se bude vycházet vždy z dlužníkovy účetnictví.⁵⁷

4. Dílčí závěr

V první části diplomové práce jsem zpracovala teoretickou rovinu vztahující se k zahájení insolvenčního řízení na popud věřitele, jakožto osoby odlišné od osoby dlužníka. Aby mohl být věřitelský návrh úspěšný, je třeba vyznat se nejen v samotném insolvenčním zákoně, ale také v soudních rozhodnutích, které mnohé ustanovení zákona vysvětlují. Je nutné opustit strohý jazykový výklad zákona a vnímat ho široce, zejména s ohledem na úmysl zákonodárce, jež ho vedl k vytvoření daných pravidel.

⁵⁶ vyhláška č. 190/2017 Sb., k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele), ve znění pozdějších předpisů

⁵⁷ TARANDA, Petr. § 3 [Úpadek]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 20 – 43.

Po analýze insolvenčního zákona, komentářové a další literatury, odborných článků a textů a judikatury soudů, dospívám k názoru, že podání úspěšného věřitelského insolvenčního návrhu není jednoduchým úkonem. Je třeba splnit požadavky, které se velice těžko prokazují a tvrdí právě samotným věřitelem, který je omezen v informacích o dlužníkovi. Zákonodárce, možná i s úmyslem omezit podávání takových návrhů, přenesl zcela břemeno tvrzení i důkazní na věřitele, jež ho staví do nelehké pozice.

Požadavky kladené na věřitele samy o sobě, dle mého názoru, působí tak, aby tento návrh podávaly osoby, jež nemají v úmyslu práva v insolvenčním řízení zneužívat. Nicméně z praxe je patrné, že tomu tak není. Insolvenční zákon nabízí instituty, jež by měly účinně zabránit zneužívání práva, a tyto jsou předmětem další části práce.

5. Zneužití práva v insolvenčním řízení

5.1 Účel insolvenčního řízení

Hned v prvním ustanovení (§1) insolvenčního zákona nalezneme předmět insolvenčního řízení, když tímto je *„řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů“*. Zákonodárce výslovně počítá s tím, že insolvenční řízení může být použito pouze k řešení úpadku dlužníka a nemělo by sloužit k řešení situací jiných, které nejsou odvozeny od zjištění úpadku dlužníka, například k vymáhání peněžitých pohledávek, ač dlužník nevykazuje znaky úpadku.⁵⁸ K účelu insolvenčního řízení se také vyjádřil Ústavní soud, který uvedl že *„základním účelem úpadkového práva upraveného insolvenčním zákonem je řešení majetkových vztahů dlužníka, který je v úpadku, a uspokojení pohledávek věřitelů dlužníka z majetkové podstaty dlužníka“*.⁵⁹ Obdobný závěr pak vyplývá také z důvodové zprávy vlády, která říká, že cílem řešení úpadku je vyloučit preference věřitelů, pokud nejsou odůvodněny jejich postavením

⁵⁸ TARANDA, Petr. § 1 [Předmět úpravy]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 1 - 6.

⁵⁹ nález Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp.zn. Pl. ÚS 14/10.

nebo povahou.⁶⁰ Z uvedeného máme jasně definován účel insolvenčního řízení, což je pro následující část diplomové práce podstatné.

5.2 Princip zneužití práv

Zneužití insolvenčního návrhu úzce souvisí se základním principem zákazu zneužití práv. Daný princip prostupuje celým právním řádem a nalézt ho můžeme nejen v normě síly ústavního zákona, ale také v normách jiných. V Listině základních práv a svobod jej nalezneme v čl. 11 odst. 3 v souvislosti s výkonem práva vlastnického.⁶¹ Obecný princip zneužití práva můžeme dále dovodit z § 8 občanského zákoníku⁶², kde se uvádí, že „*zjevné zneužití práva nepoživá právní ochranu*“. Zákaz zneužití práva je zásadou platnou nejen pro soukromé právo, ale také pro právo veřejné, které se však vztahuje k subjektivnímu právu, nikoliv právu objektivnímu. Zneužit lze nejen právo subjektivní hmotné, ale také subjektivní právo procesní, což ostatně vyplývá ze zákazu uvedeného od samého počátku účinnosti v občanském soudním řádu.⁶³ Zásada zákazu zneužití subjektivního práva brání především výkonu práva, který směřuje k účelu, jenž právní důvod (zákon nebo smlouva), o nějž se opírá subjektivní právo, jež má být vykonáno, vůbec nepředpokládá. Nositel subjektivního práva tedy realizuje subjektivní právo za účelem, který je se zákonem neslučitelný a není zapotřebí, aby nositel subjektivního práva o tomto rozporu věděl. V případě, že by měl nositel subjektivního práva v úmyslu zneužít tímto způsobem svého práva, či by jednal tak, aby úmyslně poškodil druhou stranu, jednalo by se o šikanu, jakožto jeden z případů zneužití práva.⁶⁴ K výkladu šikanózního výkonu práva se vyjádřil také Nejvyšší soud, který uvedl, že k šikanóznímu výkonu práva může docházet v případě, že je zde jiný důvod k výkonu práva založeného zákonem, než je dosažení hospodářských cílů či uspokojení jiných potřeb. Hlavním nebo alespoň převažujícím motivem je v případě šikanózního výkonu práva úmysl poškodit či znevýhodnit povinnou osobu.⁶⁵ Následkem zneužití práva pak bude skutečnost, že takovému výkonu subjektivního práva nebude poskytnuta právní ochrana, což bude

⁶⁰ důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), č. 182/2006 Dz

⁶¹ usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

⁶² zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁶³ zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁴ LAVICKÝ, Petr. § 8 [Zákaz zneužití práva]. In: BÍLKOVÁ, Jana (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 86-93.

⁶⁵ rozsudek Nejvyššího soud ze dne 29. března 2001, sp.zn. 25 Cdo 2895/99.

znamenat, že mu bude upřeno přiznání právních následků, které by výkon práva jinak měl, a naopak ochrana bude přiznána tomu, do jehož právní sféry zneužívajícím jednáním bylo zasaženo.⁶⁶

Z judikatury soudů je patrné, že princip zákazu zneužití práva je uplatňován v různých právních odvětvích, jako jsou například právo rodinné, obchodní, či právo procesní⁶⁷. Z výše uvedeného si dovoluji učinit závěr, že zásada zákazu zneužití práva bude uplatnitelná i v rámci insolvenčního řízení.

5.3 Zjevně bezdůvodný insolvenční návrh vs. šikanózní insolvenční návrh

Zákonodárce v insolvenčním zákoně zavedl kategorii tzv. zjevně bezdůvodného insolvenčního návrhu. Zjevně bezdůvodný insolvenční návrh však nemusí být nutně šikanózní, proto je nutné tyto dva pojmy od sebe odlišit.

Zjevně bezdůvodný insolvenční návrh nám demonstrativně vymezuje sám insolvenční zákon v § 128a. Příkladem nám uvádí čtyři situace, jež se budou považovat za podání insolvenčního návrhu zjevně bezdůvodného. První z nich je případ, kdy *insolvenční navrhovatel dokládá oprávnění podat návrh pohledávkou, ke které se pro účely rozhodnutí o úpadku nepřihlíží*. Zmíněná situace reaguje zejména na případy z praxe, kdy insolvenční navrhovatel záměrně vytváří pluralitu věřitelů tím, že rozdělí svou pohledávku a její část postoupí na další osobu, když od postoupení této pohledávky neuběhne šestiměsíční lhůta a bude podán insolvenční návrh. Dále také případy, kdy insolvenční navrhovatel prokazoval svou aktivní legitimaci pohledávkou, jež nebyla splatná, případně situace, kdy insolvenční navrhovatel vezme insolvenční návrh zpět a následně v šestiměsíční lhůtě podá insolvenční návrh pro tutéž pohledávku. Druhý případ míří na situace, kdy *jde o insolvenční návrh podaný opětovně a insolvenční navrhovatel při jeho podání nedoloží, že splnil povinnosti uložené mu případně předchozím rozhodnutím o insolvenčním návrhu*. Za nesplněnou povinnost by se mohla považovat například neuhrazená pokuta či neuhrazení nákladů dlužníkovi

⁶⁶ LAVICKÝ, Petr. § 8 [Zákaz zneužití práva]. In: BÍLKOVÁ, Jana (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 86-93.

⁶⁷ usnesení Ústavního soudu ze dne 13. července 2010, sp.zn. I. ÚS 266/10, náleží Ústavního soudu ze dne 27. března 2008, sp.zn. Pl. ÚS 56/05, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. prosince 2009, sp.zn. 8 Afs 56/2007-479, náleží Ústavního soudu ze dne 16. ledna 2012, sp.zn. ÚS IV. ÚS 1881/11, náleží Ústavního soudu ze dne 25. července 2012, sp.zn. ÚS I. ÚS 988/12.

z předcházejícího insolvenčního řízení.⁶⁸ Třetí případ je vymezen tak, že *jeho podáním insolvenční návrhové zjevně sleduje zneužití svých práv na úkor dlužníka*. Z uvedeného je patrné, že zákonodárce zakotvil přímo do insolvenčního zákona základní princip zákazu zneužívání práv. Jak bylo vysvětleno výše, tato zásada má za následek nepřiznání právních následků v případě zjevného zneužití práva. Insolvenční zákon následek ještě rozšířil, když nejenže takovému jednání nepřiznal právní následky, ale také s nimi spojil negativní dopad do sféry insolvenčního návrhové, a to ve formě uložení pokuty či závazání k náhradě škody dlužníkovi.⁶⁹ Odepření účinků insolvenčního návrhu však bude možné pouze v případech nepochybných. Zneužití práva tak bude muset být patrné již ze samotného návrhu či jeho příloh. Z komentáře k insolvenčnímu zákonu vyplývá, že třetí případ směřuje proti šikanózním insolvenčním návrhům, stejně jako případ čtvrtý, který se uplatní v případě, kdy *záloha na náklady insolvenčního řízení splatná s podáním insolvenčního návrhu nebyla věřitelem, který insolvenční návrh podal, řádně a včas zaplacená*. Uhrazením zálohy na náklady je pak testována vážnost úmyslu věřitele k podanému insolvenčnímu návrhu.

S ohledem na účel insolvenčního řízení, principem zákazu zneužití práv a zmíněnými ustanoveními insolvenčního zákona, můžu učinit stejný závěr jako Mgr. Jan Kubizňák, že šikanózní insolvenční návrh je užší vymezení návrhu zjevně bezdůvodného, neboť šikanózní insolvenční návrh sleduje primárně poškození či znevýhodnění dlužníka. Kdežto insolvenční návrh zjevně bezdůvodný je takový, jež nesleduje účel insolvenčního řízení, tedy řešení úpadku dlužníka, nýbrž jiné zájmy, ať už zájmy dlužníka, třetí osoby či zájmy insolvenčního návrhové.⁷⁰

Pokud bych měla tuto teorii převést do praxe, jakožto zjevně bezdůvodný insolvenční návrh by mohl být případ, kdy insolvenční návrhové podá insolvenční návrh na svého dlužníka ve chvíli, kdy se tento nenachází v úpadku, když tímto procesním postupem se insolvenční návrhové snaží svou pohledávku prostřednictvím insolvenčního řízení vymoci. Insolvenční návrhové v takovém případě nesleduje poškození dlužníka, ale svůj zájem na

⁶⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 128a [Odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 447 - 4534.

⁶⁹ KUBIZŇÁK, Jan. *Šikanózní (dlužnický) insolvenční návrh* [online]. pravni prostor.cz, 24. dubna 2014 [cit. 17. března 2021]. Dostupné na <<https://www.pravni prostor.cz/clanky/procesni-pravo/sikanozni-dluznicky-insolvenčni-navrh>>.

⁷⁰ KUBIZŇÁK, Jan. *Šikanózní (dlužnický) insolvenční návrh* [online]. pravni prostor.cz, 24. dubna 2014 [cit. 17. března 2021]. Dostupné na <<https://www.pravni prostor.cz/clanky/procesni-pravo/sikanozni-dluznicky-insolvenčni-navrh>>.

tom, aby dlužník co nejrychleji pohledávku uhradil. S ohledem na dopad zahájení insolvenčního řízení, pak dlužník pravděpodobně přistoupí k úhradě pohledávky rychleji, než kdyby bylo vymáhání pohledávky činěno v klasickém civilním řízení. Dalším příkladem může být situace, kdy je mezi insolvenčním navrhovatelem a dlužníkem vedeno klasické civilní řízení, ze kterého vyplývá, že bude insolvenční navrhovatel neúspěšný. Ještě před tím, než bude v řízení vydáno rozhodnutí, případně než toto rozhodnutí nabude právní moci, podá insolvenční navrhovatel na dlužníka insolvenční návrh. S prohlášením úpadku dlužníka pak nastane přerušování soudního řízení a pro insolvenčního navrhovatele to znamená opětovnou možnost přezkumu jeho pohledávek a v něm uplatnění třeba i nových skutečností.

Příkladem šikanózního insolvenčního návrhu pak může být situace dvou osob, které jsou si navzájem konkurencí. Jeden z nich pak podá na druhého insolvenční návrh s úmyslem vyloučení této osoby z účasti na stejné zakázce. Zde je jasný úmysl poškodit a znevýhodnit dlužníka.

5.4 Zneužití insolvenčního návrhu věřitelem

Ze shrnutí závěrečné zprávy (RIA) se podává, že z praxe vyplývá negativní dopad insolvenčních návrhů, jejichž cílem je zejména poškodit jiného soutěžitele na pověsti, na důvěryhodnosti, na možnosti ucházet se o veřejné zakázky a na možnosti a podmínkách získání úvěru apod. V důsledku zahájení takového návrhu dochází k výraznému poškození soutěžícího v pozici dlužníka (aniž by jim fakticky byl) zejména v očích smluvních partnerů a veřejnosti. Insolvenční návrh je tedy chápán jako dominantní okamžik insolvenčního řízení, a to nejen proto, že se jeho doručením soudu insolvenční řízení zahajuje. Zveřejnění vyhlášky oznamující zahájení insolvenčního řízení nastávají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, které výrazným způsobem omezují dlužníka, ať už tím, že je dlužník omezen s dispozicí se svým majetkem, ale také dochází k omezení dlužníka při správě podniku. Tyto účinky pak mohou mít fatální důsledek pro jinak zdravou fungující společnost, proti které bylo zahájeno insolvenční řízení na základě zjevně bezdůvodného (šikanózního) insolvenčního návrhu, a to bez ohledu na to, že se tato společnost v úpadku nenachází. Praxe ukázala, že informace o pouhém zahájení insolvenčního řízení je ze strany veřejnosti automaticky vnímána tak, že se daný subjekt nachází ve finančních problémech. Takovýto „dlužník“ pak přestává být důvěryhodným partnerem v dalších obchodních vztazích.

V důsledku oznámení o zahájení insolvenčního řízení na základě zjevně bezdůvodného (šikanózního) insolvenčního návrhu dochází k nevratnému poškození subjektu.⁷¹

Je těžké vystihnout všechny motivy, které vedou věřitele k podání zjevně bezdůvodného (šikanózního) insolvenčního návrhu, nicméně z dostupných zdrojů, což byl zejména insolvenční rejstřík, rozhodnutí soudů a média lze vyzorovat, že se objevuje primárně motiv konkurenčního boje, který se projevuje poškozením pověsti konkurence a jeho diskreditace ve společnosti či znemožnění jeho účasti na veřejné zakázce. Zákon o veřejných zakázkách má sice úpravu na takovéto situace připravenou, když uvádí, že nezpůsobilým se osoba stává v případě, že proti němu bylo vydáno rozhodnutí o úpadku (nikoliv již samotným zahájením insolvenčního řízení), avšak zadavatelé si často tuto podmínku rozšiřují.⁷² Dalším motivem může být vytváření nátlaku na dlužníka k úhradě sporné pohledávky.⁷³ Nátlak může být učiněn výhrůžkou podání insolvenčního návrhu, nebo realizací této výhrůžky. Nepodání insolvenčního návrhu nebo zpětvzetí již podaného je podmíněno určitým chováním dlužníka. Nejčastěji se po dlužníku požaduje úhrada sporných pohledávek. Dlužník se ocitá v situaci, kdy musí vážit, jestli raději bude čelit účinkům insolvenčního návrhu nebo se podvolí požadavkům věřitele a splní spornou pohledávku, která by jinak musela být uplatněna klasickým nalézacím a následně vykonávacím řízením.⁷⁴ Dalším motivem může být poškození konkurenta a získání jeho výhody.⁷⁵ Mediálně známý je také případ společnosti TATRA, a.s., kde se jednalo o motiv spočívající ve zmaření dražby.⁷⁶

Negativních důsledků spojených s podáním zjevně bezdůvodného (šikanózního) návrhu si jsou vědomi i zákonodárci, kteří se v posledních letech na tento problém zaměřili a díky tomu insolvenční zákon podlehl několika novelizacím, zejména tzv. antišikanózní novele

⁷¹ příloha 29 k důvodové zprávě k zákonu č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), č. 182/2006 D (dostupné na <https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha_29_duvodova_zprava_predlozena_vlade.pdf>).

⁷² § 74 odst. 1 písm. e) zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů

⁷³ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp.zn 29 NSCR 30/2009.

⁷⁴ JUŘENA, Jakub. *Šikanózní insolvenční návrh* [online]. law.muni.cz, 2010 [cit. 13. ledna 2021]. Dostupné z <https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2010/files/zneuziti/Jurena_Jakub__1637_.pdf>https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2010/files/zneuziti/Jurena_Jakub__1637_.pdf.

⁷⁵ DŘEVÍNEK, Karel. *Šikanózní insolvenční návrhy a jejich praktické dopady na dlužníka* [online]. ksg.vse.cz, 13. listopadu 2014 [cit. 18. března 2021]. Dostupné na <<https://ksg.vse.cz/wp-content/uploads/page/2977/DREVINEK.pdf>>.

⁷⁶ SEDLÁČEK, Dušan. *Šikanózní insolvenční návrhy –praktický pohled-* [online]. vyzkuminsolvence.cz, 14. dubna 2015 [cit. 18. března 2021]. Dostupné na <<http://www.vyzkuminsolvence.cz/data/files/2015-cnb/prezentace/1-sedlacek-konference-vse-sedlacek-sikanozni-insolvenzni-navrhy-final-v2.pdf>>.

z roku 2012 a tzv. velké novely účinné od 1.7.2017.⁷⁷ Před účinností těchto novel neumožňoval insolvenční zákon, aby mohl být insolvenční navrhovatel (jehož osoba je odlišná od osoby dlužníka) ze strany insolvenčního soudu sankcionován za podání insolvenčního návrhu, kterým nebyl sledová záměr určit, zda dlužník je či není v úpadku, ani řešit tento dlužníkuv úpadek.⁷⁸ Díky novelám můžeme v insolvenčním zákoně nalézt prvky nejen prevence proti zneužívání práva, ale také za toto nepoctivé jednání sankcionování. Právě těmito prvky se budu zabývat dále ve své práci.

5.5 Judikatura – případy z praxe

Než přistoupím k rozboru institutů, které nám současná právní úprava nabízí k ochraně zneužití práv věřitelem, ráda bych zde uvedla dva konkrétní případy z praxe, abych demonstrovala, že ke zneužití práva v insolvenčním řízení opravdu dochází a jakým způsobem.

5.5.1 Případ společnosti GEOSAN GROUP a.s.

Tímto příkladem bych chtěla demonstrovat motivaci insolvenčního navrhovatele, jako osoby odlišné od dlužníka, která spočívala v nátlaku na dlužníka k úhradě sporných pohledávek.

Jedná se o insolvenční návrh podaný na společnost GEOSAN GROUP a.s. Tato společnost se řadí mezi významné subjekty na českém trhu. Zabývá se širokým spektrem stavebních činností, jako je výstavba pozemních budov, objektů a komunikací, odstraňování starých ekologických zátěží aj.⁷⁹ Na společnost GEOSAN GROUP a.s. bylo v roce 2008 zahájeno insolvenční řízení, a to na základě dvou věřitelských insolvenčních návrhů podaných společnostmi 1) LAVAP s.r.o. (dále také jen „první navrhovatel“) a 2) RVHP – rychle včas hotová práce s.r.o (dále také jen „druhý navrhovatel“). Navrhovatelé se domáhali zjištění úpadku dlužníka společnosti GEOSAN GROUP a.s. Insolvenční soud v únoru roku 2009

⁷⁷ zákon č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 64/2017 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

⁷⁸ TLUČHOŘOVÁ, Martina. *Šikanózní insolvenční návrh* [online]. epravo.cz, 20. června 2014 [cit. 18. března 2021]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/sikanozni-insolvenčni-navrh-94594.html>>.

⁷⁹ o společnosti informace dostupné na <<https://www.geosan-group.cz/o-nas>>.

podaný insolvenční návrh zamítl, když dospěl k závěru, že první navrhovatel není ve věci aktivně věcně legitimován, neboť smlouva o postoupení pohledávky, na základě které tvrzenou pohledávku za dlužníkem nabyt, byla neplatná. U druhého navrhovatele pak insolvenční soud uvedl, že tento neprokázal svou splatnou pohledávku, neboť zjištění skutečného stavu věci vyžaduje rozsáhlé důkazní řízení, spočívající nejen v listinných důkazech, ale především ve svědeckých výpovědích, což přesahuje rozsah důkazního řízení v rámci insolvenčního řízení, jež nemůže nahrazovat řízení nalézací. Navrhovatelé proti rozhodnutí insolvenčního soudu brojili řádnými i mimořádnými opravnými prostředky. V rámci dovolání Nejvyšší soud dospěl k závěru, že první navrhovatel (resp. jeho právní nástupce společnost DIMENSION Company s.r.o., neboť o jeho vstupu do řízení namísto společnosti LAVAP s.r.o. rozhodl v průběhu odvolacího řízení insolvenční soud) aktivně legitimován je, a zrušil napadené rozhodnutí insolvenčního soudu, věc vrátil k dalšímu řízení. I po dalším řízení však insolvenční soud insolvenčnímu návrhu nevyhověl. Závěry insolvenčního soudu, resp. i soudu odvolacího, potvrdil také Ústavní soud.

V řízení vyšlo najevo, že dlužník společnost GEOSAN GROUP a.s. není ochoten platit závazky vůči některým svým věřitelům, neboť se domnívá, že tyto nejsou oprávněné. Nešlo tedy o neschopnost dostát svým splatným závazkům, neboť dlužník netrpí nedostatkem peněžních prostředků k úhradě těchto závazků, když výši odpovídající těmto závazkům deponuje v notářské úschově, a v případě prokázání oprávněnosti těchto pohledávek je schopen tyto plnit, přičemž i hodnota jeho majetku přesahuje výši splatných, neuhrazených závazků, ale o neochotu dlužníka k plnění těchto sporných dluhů. Na základě této skutečnosti tedy nebyly naplněny podmínky úpadku. Insolvenční soud dospěl k závěru, že posuzování oprávněnosti pohledávek přihlášených věřitelů je nad rámec insolvenčního řízení a přiči se účelu insolvenčního zákona. Pro podporu také poukázal na skutečnost, že žádný z navrhovatelů nevyužil možnost vyřešení sporu v nalézacím řízení, a následně nedosáhl uspokojení výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Ústavní soud podpořil závěry obecných soudů, když uvedl, že posuzování oprávněnosti pohledávek navrhovatele, resp. přihlášených věřitelů, nemůže překročit smysl a účel insolvenčního řízení, jímž se má řešit dlužníkům úpadek; tam kde je třeba určité skutečnosti či tvrzení pouze osvědčit, není sice nezbytné provádět dokazování v plném rozsahu, byť provedení některých důkazních prostředků nelze vyloučit, zejména je-li to vhodné a účelné, ale vzejde-li potřeba obsáhlejšího dokazování najevo, pak

nemohou být naplněny zásady rychlosti a hospodárnosti řízení, které jsou pro insolvenční řízení klíčové. Insolvenční soud je proto oprávněn zamítnout insolvenční návrh věřitele, vyjde-li najevo, že sporné skutečnosti týkající se pohledávky nebude možné osvědčit pouze listinami, případně takovými důkazy, při jejichž provádění nebude insolvenční soud nahrazovat sporné řízení. Insolvenční soud zpravidla dokazování umožní, je-li očekávatelné, že lze důkazy provést a sporné skutečnosti (stran posuzované pohledávky) vyjasnit již během jediného jednání, přičemž takové jednání může být nařízeno jen ve lhůtě naplňující požadavek rychlosti a hospodárnosti insolvenčního řízení. Ústavní soud dospěl k závěru, že obecné soudy postupovaly ústavně konformně a předvídatelným způsobem. Obecné soudy zamítly insolvenční návrh vůči dlužníkovi společnosti GEOSAN GROUP a.s. dále také z důvodu, že nebyly splněny zákonem stanovené předpoklady pro vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka, resp. nebyl osvědčen úpadek dlužníka. Dlužník prokázal, že byl solventní a že byl schopen dostát svým závazkům.⁸⁰

I když z žádného soudního rozhodnutí, které bylo v daném řízení vydány, výslovně nevyplývá, že se jednalo o zjevně bezdůvodný, resp. šikanózní insolvenční návrh, dle mého názoru je to typický příklad, který by se pod zneužití práva v insolvenčním řízení dal podřadit. Ze skutkového stavu vyplývá, že se oba navrhovatelé snažili své sporné pohledávky uplatňovat prostřednictvím insolvenčního řízení, namísto v klasickém řízení nalézacím, což je v rozporu s účelem insolvenčního řízení. Jak vyšlo z dokazování najevo, tak společnost GEOSAN GROUP a.s. prokázala, že byla po celou dobu solventní a schopna dostát svým závazkům, tudíž se v úpadku nenacházela, pouze nebyla ochotna platit závazky, o kterých měla za to, že nejsou po právu. Dlužník se v tomto případě nepodvolil nátlaku navrhovatelů, s čímž byl spojen negativní důsledek jeho zápisu v insolvenčním rejstříku, který trval několik let.

5.5.2 Případ společnosti TREVOS a.s.

Dalším příkladem bych chtěla demonstrovat motivaci insolvenčního navrhovatele, jež spočívala v diskreditaci a poškození konkurence.

⁸⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp.zn. 29 NSCR 30/2009-A-64, usnesení Ústavního soudu ze dne 13. dubna 2011, sp.zn. I. ÚS 3662/10.

Jedná se o mediálně známé insolvenční řízení, resp. několik insolvenčních řízení vedených na společnost TREVOS a.s. Tato společnost byla založena v roce 1990 a jejím předmětem podnikání byla výroba svítidel. Případ se skládá ze tří insolvenčních řízení podaných postupně v letech 2014 až 2017.

První insolvenční řízení bylo zahájeno v září 2014, a to na základě věřitelského insolvenčního návrhu podaného společností TELEPIKE s.r.o. Ještě téhož měsíce došlo k odmítnutí předmětného návrhu pro jeho zjevnou bezdůvodnost. Insolvenční soud dospěl k závěru, že návrh má šikanózní povahu, neboť byl podáván osobou, u níž není zřejmý důvod jejího obchodního propojení na dlužníka, s jednatelem bez známého faktického bydliště, pohledávka byla prokázána pouze kopií směnky, jež neprokazuje existenci pohledávky, další věřitelé, které insolvenční navrhovatel uvedl, neměli označen právní důvod pohledávky, personální složení dalších známých věřitelů a předmět jejich podnikání nedávají rozumně odůvodnitelný závěr o jejich vazbě na dlužníka, a dále spolu s předmětným insolvenčním návrhem podal navrhovatel i další insolvenční návrhy na společnost, všechny u místně nepřislušného soudu, navíc tyto směřovaly proti podnikatelům v segmentu zabývající se výrobou svítidel.⁸¹ Proti rozhodnutí se navrhovatel odvolal. Odvolací soud napadené rozhodnutí zrušil a vrátil věc k dalšímu řízení insolvenčnímu soudu, neboť dovedl, že v řízení před insolvenčním soudem došlo k procesnímu pochybení, když rozhodoval jako soud místně nepřislušný, a to i po té co tuto skutečnost navrhovatel namítal.⁸² Z postupu navrhovatele je patrné, že tento podal insolvenční návrh záměrně u místně nepřislušného soudu, ihned poté co bylo insolvenční řízení na dlužníka zahájeno (zveřejněna vyhláška o zahájení insolvenčního řízení) podal námitku nepřislušnosti, čímž se snažil insolvenční řízení prodlužovat a tím co nejvíce uškodit tvrzenému dlužníkovi. Věc byla dále postoupena insolvenčnímu soudu místně příslušnému, který však rozhodl stejně, tedy že se návrh odmítá pro jeho zjevnou bezdůvodnost.⁸³ Navrhovatel se opět proti rozhodnutí odvolal. Ještě než odvolací soud rozhodl, byl na dlužníka podán další insolvenční návrh, a to společností Download s.r.o., když tento byl soudem považován za přistoupení k insolvenčnímu řízení již zahájenému. Odvolací soud rozhodnutí insolvenčního soudu změnil tak, že se návrh neodmítá, když dospěl k závěru, že zde nebyly důvody vedoucí k závěru, že se jedná o návrh

⁸¹ usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. září 2014, sp.zn. KSOS 36 INS 25137/2014-A4.

⁸² usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. listopadu 2014, sp.zn. 3 VSOL 1123/201-A-13.

⁸³ usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 29. ledna 2015, sp.zn. KSHK 35 INS 25137/2014-A-25.

zjevně bezdůvodný. K tomuto je však třeba doplnit, že rozhodnutí odvolacího soudu bylo postaveno na striktním výkladu zákona, který říká, že k odmítnutí návrhu pro jeho zjevnou bezdůvodnost je možné pouze ve zcela jasných a nezpochybnitelných případech, kdy obsah bezvadného insolvenčního návrhu jasně vypovídá o snaze navrhovatele odlišného od dlužníka o zneužití institutu insolvenčního návrhu. Zároveň odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu, ze kterého se podává, že tam, kde se vede o „šikanózní povahu“ insolvenčního návrhu spor mezi insolvenčním navrhovatelem a dlužníkem a je namísto tvrzení o šikaně ve skutkové rovině osvědčit nebo prokázat, není důvod odmítnout insolvenční návrh pro jeho zjevnou bezdůvodnost.⁸⁴ Důvody pro které byl insolvenční návrh odmítnut nevyplývaly přímo ze samotného návrhu, ale až z dlužníkovy vyjádření a dalšího šetření insolvenčního soudu. Odvolací soud nakonec ještě uvedl, že návrh zjevně bezdůvodný nebyl.⁸⁵ Předmětné insolvenční řízení pak skončilo zamítnutím návrhu z důvodu neprokázání aktivní věcné legitimace navrhovatelů. V odůvodnění rozhodnutí insolvenční soud však neopomněl zopakovat své závěry o šikanózním jednání, o kterém byl nadále přesvědčen.⁸⁶

Druhé insolvenční řízení bylo zahájeno v měsíci lednu 2017 (tj. krátce na to co skončilo insolvenční řízení předcházející), a to na návrh stejného navrhovatele jako v předchozím řízení, tj. společnosti Download s.r.o. Předmětný insolvenční návrh byl téměř shodný s návrhem podaným touto společností v předchozím insolvenčním řízení (včetně data podpisu, který je z roku 2015). Insolvenční soud zjistil, že oba návrhy byly podepsány ten samý den, resp. podpis na těchto návrzích byl úředně ověřen stejného dne na stejném místě s pořadovými čísly bezprostředně na sebe navazujícími. Opět navrhovatel návrh podal místně nepříslušnému soudu a na správný procesní postup insolvenčního soudu reagoval opravnými prostředky, což mělo za následek prodloužení celého řízení. I toto řízení však skončilo odmítnutím návrhu pro jeho šikanózní povahu. Z odůvodnění rozhodnutí vyplývá, mimo uvedené výše, také to že návrh byl podán osobou neoprávněnou, neboť v době podání návrhu byla společnost Download s.r.o. v likvidaci a jednat za ni mohl jedině likvidátor, a dále na základě informací od Policie České republiky insolvenční soud zjistil, že jednatel předmětné společnosti na adrese v Rumunsku, která byla patrná z ověřovací doložky, nebydlí.⁸⁷

⁸⁴ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2013, sp.zn. 29 NSČR 116/2013.

⁸⁵ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. listopadu 2015, sp.zn. 3 VSPH 633/2015-A-42.

⁸⁶ usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. června 2016, sp.zn. KSHK 35 INS 25137/2014-A-78.

⁸⁷ usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. dubna 2017, sp.zn. KSHK 40 INS 4/2017-A-24.

Třetí insolvenční řízení pak zahájila společnost jiná, Pholiwey s.r.o. Opět v zápětí co skončilo insolvenční řízení druhé. Postup byl však velice podobný, tzn. podání návrhu u místně nepříslušného soudu a proti postoupení věci uplatňování opravných prostředků. Insolvenční soud i toto poslední řízení ukončil odmítnutím návrhu pro jeho zjevnou bezdůvodnost. Z odůvodnění se pak podává, že navrhovatel zjevně sleduje zneužití svých práv na úkor dlužníka, a to zejména s ohledem na stále stejný „scénář“ průběhu insolvenčního řízení, tedy podání návrhu u nepříslušného soudu, následné odvolání proti postoupení. I vznik tvrzených pohledávek je stále stejný, tedy uzavření smlouvy na určitou částku a vystavení směnky. V návrhu jsou uváděni další věřitelé, o jejichž pohledávkách vzniklých ze stejných právních důvodů již bylo v jiných insolvenčních řízeních rozhodnuto.⁸⁸

Z výše popsaného skutkového stavu insolvenčních řízení lze vyzorovat, že se jedná o velice vážné zneužití práv. Společnost TREVOS a.s. byla více jak tři roky objektem útoků konkurence, která měla jediný úmysl, a to tuto společnost poškodit a vyřadit ji z účasti na veřejných zakázkách. Po celou dobu byla společnost TREVOS a.s. vedena v insolvenčním rejstříku, když toto mělo za následek odrazení zákazníků a pochybnost třetích osob o solventnosti této společnosti. Nutno zdůraznit, že se tato společnost po celou dobu insolvenčních řízení v úpadku nenacházela, což také soudy potvrdily.

6. Nástroje proti věřitelskému zjevně bezdůvodnému, resp. šikanóznímu insolvenčnímu návrhu

Problematika zjevně bezdůvodných návrhů je probírána odborníky, ale i laickou veřejností, již několik let. Jak jsem prezentovala v minulé kapitole své práce, v praxi se takovéto zneužití práva začalo objevovat poměrně často. Není tedy divu, že musela přijít reakce zákonodárce, která se tento jev a jeho fatální dopady pro tvrzeného dlužníka, snaží minimalizovat. Reakce přišla v podobě postupných novel insolvenčního zákona, na základě kterých byly přímo do insolvenčního zákona vtěleny různé ochranné prvky. Ochrana nevyplývá pouze ze zákona insolvenčního, ale také z jiných právních předpisů, př. občanský či trestní zákoník. Vzhledem k rozsahu této práce se však zaměřím pouze na instituty, jež nám nabízí insolvenční zákon.

⁸⁸ usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2. listopadu 2017, sp.zn. KSHK 40 INS 12033/2017.

6.1 Záloha na náklady insolvenčního řízení

Záloha na náklady insolvenčního řízení⁸⁹ je institut, který insolvenční zákon zná od samého počátku. Postupem času a to zejména s ohledem na vývoj právní úpravy s cílem zamezit zneužívání práva, naznal výrazné změny.

Původně záloha sloužila především k tomu, aby umožnila insolvenčnímu správci výkon jeho funkce, tj. předejít hrozbě nedostatku finančních prostředků bezprostředně po rozhodnutí o úpadku a poskytnout záruku k úhradě alespoň minimálně předvídatelných nákladů v případě, že by je nebylo možné uhradit z majetkové podstaty.⁹⁰ S novelou účinnou od roku 2017⁹¹ tento institut dostal nový rozměr, neboť jej můžeme zařadit jako jeden z nástrojů prevence zneužití insolvenčního řízení. Prostřednictvím této povinnosti se má zabránit, aby bylo insolvenční řízení zneužíváno jako nástroj konkurenčního boje. Zaplacení zálohy na náklady řízení je podmínkou projednání věřitelského insolvenčního návrhu. Výši zálohy pak insolvenční zákon rozděluje podle toho, je-li návrh podán vůči fyzické nebo právnické osobě nepodnikateli (10.000,-Kč) či podnikateli (50.000,-Kč). Výjimku pak tvoří dvě skupiny navrhovatelů, kterých se povinnost uhradit zálohu netýká, a to zaměstnanec dlužníka, spočívá-li jeho pohledávka v pracovněprávních nárocích a osoba, vyplývá-li jeho nárok ze spotřebitelské smlouvy. Nezaplacení zálohy na náklady řízení, je jedním z důvodů, pro které insolvenční soud návrh odmítne jako zjevně bezdůvodný, neboť splnění této povinnosti může insolvenční soud bez problému okamžitě zkontrolovat. Nezaplacení zálohy vzbuzuje u insolvenčního soudu důvodnou pochybnost o vážnosti insolvenčního návrhu.⁹²

Záloha se mi zdá jako efektivní institut, jež je schopen hned v první fázi a jednoduchým způsobem vyloučit návrhy, které nejsou míněny podavatelem vážně. Insolvenční soud tak nebude zatěžován zkoumáním dalších náležitostí, ani zdlouhavým odůvodněním svého rozhodnutí.

⁸⁹ § 108 zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁹⁰ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. září 2010, sp.zn. 2 VSPH 850/2010-A-13, usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. července 2009, sp.zn. 3 VSOL 217/2009-A-21.

⁹¹ zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

⁹² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 108 [Záloha na náklady insolvenčního řízení]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 386-394.

6.2 Předběžné opatření

Předběžné opatření máme spojené zejména s obecnou právní úpravou obsaženou v občanském soudním řádu⁹³, neboť předběžné opatření vydávané v rámci insolvenčního řízení není zase tak obvyklý jev, ačkoliv dává dlužníkovi do ruky nástroj, jež ho může ochránit. Úprava předběžných opatření obsažená v insolvenčním zákoně je úpravou speciální ve vztahu k předběžným opatřením, se kterými počítá občanský soudní řád, a oproti úpravě obsažené v občanském soudním řádu se liší zejména tím, že jej lze nařídit i bez návrhu.

V rámci insolvenčního zákona jsou předběžná opatření upravena na více místech a z hlediska jejich systematiky bychom je mohli rozdělit do tří kategorií: (i) předběžná opatření v prvotní fázi insolvenčního řízení, tj. taková která lze vydat do doby rozhodnutí o insolvenčním návrhu; (ii) předběžná opatření v průběhu insolvenčního řízení a (iii) předběžná opatření po skončení insolvenčního řízení.⁹⁴

S ohledem na téma diplomové práce se budu podrobněji věnovat kategorii první, tedy předběžným opatřením, jež lze vydat do doby o rozhodnutí o úpadku dlužníka, a to pouze těmi, které mají za následek ochranu proti zneužití práva v insolvenčním řízení.⁹⁵

Novelou⁹⁶ se do insolvenčního zákona výslovně zavedla možnost omezit z důvodů hodných zvláštního zřetele účinek spojený se zahájením insolvenčního řízení, a to omezit zákaz vzniku zajištění a omezit provádění exekuce, a to právě pomocí institutu předběžného opatření.⁹⁷ Tedy právní úprava nám v současné chvíli dává jistotu takového institutu využít, když takováto možnost je poskytována samotnému insolvenčnímu soudu, který může toto předběžné opatření vydat z moci úřední, případně na návrh oprávněné osoby. Možnost nařídit takovéto předběžné opatření byla dovozována soudy již před novelou, přičemž se argumentovalo subsidiární aplikací občanského soudního řádu. Výslovným zavedením se insolvenčnímu soudu otevírá možnost při respektu k zásadám insolvenčního řízení povolit

⁹³ zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁴ FALTUS, Vojtěch. *Předběžná opatření v insolvenčním řízení* [online]. epravo.cz, 29. června 2015 [cit. 18. března 2021]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/predbezna-opatreni-v-insolvencnim-řízení-98071.html>>.

⁹⁵ § 82 zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁹⁶ zákon č. 334/2012 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁷ MORAVEC, Tomáš. § 82 [Předběžné opatření]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 295 - 301.

v exekuci dokončení exekuce s omezením nastaveným tak, aby například výtěžek dosaženého zpeněžení majetku byl pod dobu probíhajícího insolvenčního řízení k dispozici v tomto řízení. Novela tímto ustanovením reagovala zejména na šikanózní výkon práva některými dlužníky, kdy se opakovanými insolvenčními návrhy snažili oddálit exekuci či soudní výkon rozhodnutí.⁹⁸ I když tento institut primárně cílí na šikanózní návrhy dlužnické, jsem toho názoru, že je možné jej použít i k ochraně dlužníka samotného, a proto jsem se ho rozhodla uvést ho i v této kapitole.⁹⁹ Představme si situaci, kdy by stejným způsobem podával insolvenční návrh i věřitel, když tento by pak následně vzal návrh zpět nebo by ho podával záměrně neúplný, a to s jediným úmyslem zastavit dražbu nemovitých věcí dlužníka a tímto ho poškodit, případně poškodit jiné věřitele. Příkladem takového postupu může být mediálně známý případ společnosti TATRA a.s.¹⁰⁰

Předejít pokusům o zjevně bezdůvodný, resp. šikanózní výkon práva v rámci insolvenčního řízení, je možnost insolvenčního soudu nařídít předběžné opatření, na základě kterého je insolvenční navrhovatel povinen složit jistotu¹⁰¹ k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by dlužníkovi vznikla nedůvodným zahájením insolvenčního řízení. Tímto byla posílena odpovědnost insolvenčních navrhovatelů za výsledek insolvenčního řízení v těch případech, kdy není prostřednictvím insolvenčního návrhu sledováno řešení úpadku. V rámci insolvenčního zákona nalezneme předběžné opatření, které bude vydáno z moci úřední samotným insolvenčním soudem¹⁰² nebo předběžné opatření, které je možné vydat pouze na návrh oprávněné osoby¹⁰³. Lze však přepokládat, že předběžné opatření návrhové bude podáváno jedine dlužníkem, který jako jediný má na takovém postupu zájem.¹⁰⁴ Nutno upozornit, že návrh na předběžné opatření je povinen dlužník podat při prvním úkonu, který

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. srpna 2013, sp.zn. 1 VSPH 1331/2013-A-18.

¹⁰⁰ (autor neuveden). *Ostravský soud odmítl insolvenční návrh na automobilku Tatra* [online]. denik.cz, 14. března 2013 [cit. 18. března 2021]. Dostupné na <<https://www.denik.cz/ekonomika/ostravsky-soud-odmitl-insolvencni-navrh-na-automobilku-tatra-20130314.html>>.

¹⁰¹ § 82 odst. 2 písm. c) a § 82 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹⁰² § 82 odst. 2 písm. c) zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹⁰³ § 82 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁴ MORAVEC, Tomáš. § 82 [Předběžné opatření]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 295 - 301.

dlužníku přísluší po podání insolvenčního návrhu, když současně tento musí doložit, že mu vznik škody nebo jiné újmy zjevně hrozí.

Institut předběžného opatření je z mého pohledu účinný nástroj, avšak v soudní praxi málo využívaný. Velkou výhodou předběžného opatření je jeho okamžitý účinek, který nastává jeho zveřejněním v insolvenčním rejstříku.¹⁰⁵ Předmětem předběžného nařízení není rozhodnutí o úpadku, ale pouze zabránění negativních dopadů insolvenčního řízení na dlužníka. Jeho vydání pak může mít vliv na snížení tlaku na dlužníka ze strany věřitelů.

6.3 Předběžné posouzení návrhu podaného věřitelem

Institut předběžného posouzení návrhu nám zavedla novela insolvenčního zákona z roku 2017.¹⁰⁶ Předběžné posouzení by mělo působit jako intenzivní ochrana proti zjevně bezdůvodným, resp. šikanózním insolvenčním návrhům. Již ze samotného názvu ustanovení v insolvenčním zákoně¹⁰⁷ je patrné, že se tento institut bude aplikovat pouze na návrhy podávané věřiteli. Z důvodové zprávy k předmětné novele se podává, že předběžné posouzení návrhu podaného věřitelem činí soud ihned po obdržení návrhu, a to ještě před zveřejněním vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku. Lhůta pro předběžné posouzení počíná běžet insolvenčnímu soudu okamžikem doručení návrhu a její konec je stanoven na konec pracovního dne nejbližšího následujícího po dni, kdy byl návrh podán. Soud posuzuje insolvenční návrh z hlediska jeho důvodnosti a nasvědčují-li okolnosti podání návrhu nebo jeho obsah tomu, že se jedná o zneužití práva či jeho bezdůvodnost, rozhodne insolvenční soud, že se takovýto návrh ani jiné dokumenty (včetně vyhlášky o zahájení řízení) v insolvenčním rejstříku nezveřejňují.¹⁰⁸ Tento postup má zabránit tomu, aby byl v důsledku pochybného insolvenčního návrhu dlužník v očích veřejnosti diskreditován.¹⁰⁹

Před účinností novely platilo, že soud je povinen oznámit zahájení insolvenčního řízení zveřejněním vyhlášky v insolvenčním rejstříku do 2 hodin od okamžiku, kdy byl návrh

¹⁰⁵ § 89 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁶ zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

¹⁰⁷ § 100a zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁸ důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 64/2017 Dz

¹⁰⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 100a [Předběžné posouzení insolvenčního návrhu podaného věřitelem]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 353 – 356.

doručen insolvenčnímu soudu. Bylo jedno, zda se jedná o návrh podaný věřitelem nebo dlužníkem. Tento fakt měl pak neblahý dopad na tvrzeného dlužníka, kterého chtěl věřitel svým šikanózním návrhem pouze poškodit. Již to, že se osoba objeví v insolvenčním rejstříku, může mít pro ni fatální dopad. S ohledem na zavedení předběžného posouzení návrhu, bude původní dvouhodinová lhůta pro zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčních řízení v insolvenčním rejstříku platná pouze ve vztahu k insolvenčnímu návrhu podaným samotným dlužníkem.

Během posouzení insolvenční soud zohledňuje zejména důvody, které jsou demonstrativně vymezeny v ustanovení týkajícího se zjevně bezdůvodného návrhu.¹¹⁰

V praxi bude insolvenční soud postupovat tedy tak, že bude-li mít před sebou právně účinný insolvenční návrh podaný věřitelem, pak bez dalšího nepřistoupí k vydání a zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení, ale prvně tento návrh předběžně posoudí, zda z okolností jeho podání či obsahu, nejsou dány důvodné pochybnosti z hlediska zjevně bezdůvodného návrhu a jestli tedy nemůže být dán některý z důvodů pro odmítnutí tohoto návrhu. Nutno zmínit, že takovéto předběžné posouzení učiní i insolvenční soud místně nepřislušný ještě před tím, než rozhodne o své nepřislušnosti.¹¹¹ Na základě tohoto posouzení pak buď soud rozhodne o nezveřejnění návrhu, když o tomto učiní zápis do spisu a stručně uvedené důvody, jež ho k tomuto rozhodnutí vedly, nebo vydá a zveřejní vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení. Na tento institut nám pak navazuje další ochrana, kterou budu podrobně rozebírat níže, a to odmítnutí návrhu pro jeho zjevnou bezdůvodnost. Insolvenčnímu soudu je v případě rozhodnutí o nezveřejnění návrhu poskytnuta sedmidenní lhůta pro to, aby se přesvědčil o své domněnce zjevné bezdůvodnosti. Pokud se pak tato potvrdí, je vyloučeno zveřejnění návrhu zcela a dlužník je v takovém případě plně ochráněn. Pokud se domněnka nepotvrdí, soud vydá vyhlášku o zahájení řízení a návrh včetně dalších dokumentů v insolvenčním rejstříku zveřejní. Předběžné posouzení a odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost je na sobě zcela nezávislé.

Po analýze tohoto institutu musím upozornit na tři skutečnosti, které se ho dotýkají a na které je třeba brát zřetel.

¹¹⁰ § 128a zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹¹¹ § 7b odst. 5 zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Prvním z nich je překážka litispendence. Pokud bude podán věřitelský insolvenční návrh a insolvenční soud dospěje po jeho předběžném posouzení k závěru, že tento se nebude v insolvenčním rejstříku zveřejňovat, znemožňuje se tak jinému insolvenčnímu soudu (u kterého může být podán další insolvenční návrh vůči stejnému dlužníkovi, tentokrát však jiným věřitelem) rozhodnout o přistoupení k řízení.¹¹² V takovém případě se bude postupovat tak, že ten insolvenční návrh, který bude dříve zveřejněn v insolvenčním řízení se bude považovat za zahájení řízení, a ten pozdější pak jako přistoupení k řízení (byť tento byl u příslušného soudu podán dřívějšího data). Institut předběžného posouzení tak vylučuje, aby insolvenční návrh po dobu, po kterou se na základě předběžného posouzení tento v insolvenčním rejstříku nezveřejňuje, založil ve vztahu k později podaným insolvenčním návrhům překážku litispendence.¹¹³

Další na co bych chtěla upozornit je skutečnost, že předběžné posouzení návrhu bude v souladu se zákonem o vyšších soudních úřednících¹¹⁴ provádět s největší pravděpodobností vždy vyšší soudní úředník, neboť z uvedeného právního předpisu vyplývá, že k vydávání vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení je vyšší soudní úředník oprávněn. Ten bude tedy mít i na starosti předběžné posouzení insolvenčního návrhu, tedy zhodnocení nejen formální, ale také obsahové stránky. Z komentáře k insolvenčnímu zákonu¹¹⁵ vyplývá, že předběžné posouzení je obligatorní fází a o jeho provedení musí být ve spise záznam. Vyšší soudní úředník je tedy povinen každý návrh co na insolvenční soud napadne obsahově posoudit, což vyžaduje maximální důkladnost a je otázkou, zda k tomuto bude kvalifikace vyššího soudního úředníka postačovat.

Třetí skutečnost pak souvisí s odpovědností státu, resp. spoluodpovědností státu s navrhovatelem, v případě, že by bylo předběžné posouzení návrhu učiněno liknavě či dokonce vůbec. V předchozím odstavci jsem uvedla, že se jedná o obligatorní fázi. Pokud by tedy došlo vinnou insolvenčního soudu ke zveřejnění takového návrhu, který byl zjevně bezdůvodný, dokážu si představit, že by za takové jednání byl stát odpovědný. Vycházím

¹¹² § 107 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹¹³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 100a [Předběžné posouzení insolvenčního návrhu podaného věřitelem]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 353 – 356.

¹¹⁴ zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 100a [Předběžné posouzení insolvenčního návrhu podaného věřitelem]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 353 – 356.

zejména z toho, že institut předběžného posouzení má primárně sloužit k ochraně dlužníka před návrhy, které se je snaží poškodit a je tedy v tomto případě na soudu, aby dlužníkovi prostřednictvím daného institutu řádnou ochranu poskytl.

Předběžné posouzení návrhu se jeví jako institut, který je opravdu v praxi účinný a dokáže dlužníka ochránit před těžko napravitelnými škodami způsobenými tím, že je zveřejněn v insolvenčním rejstříku. Za úvahu stojí ještě možná kolize tohoto institutu s právem na informace, jež je v insolvenčním řízení výrazně zesíleno, neboť veškeré rozhodnutí či jiné úkony se v insolvenčním rejstříku povinně zveřejňují, což je právě silnou motivací věřitelů k podání šikanózních návrhů. Z mého pohledu je však právo na informace vyváženo zájmem na ochraně dlužníka a dále také krátkými lhůtami pro rozhodnutí o návrhu, které insolvenční zákon stanovuje.

6.4 Odmítnutí věřitelského návrhu pro jeho zjevnou bezdůvodnost

Odmítnutí věřitelského návrhu nám navazuje na předchozí institut, avšak tyto jsou na sobě naprosto nezávislé, tzn. že soud není vázán svým dřívějším rozhodnutím vydaným v rámci předběžného posouzení. Do insolvenčního zákona se nám odmítnutí dostalo tzv. antišikanózní novelou¹¹⁶, když další velkou novelou¹¹⁷ byl zpřísněn. Ráda bych zdůraznila, že se jedná o institut, který se aplikuje pouze na návrhy podané věřitelem, nikoli dlužníkem.

Daný institut umožňuje insolvenčnímu soudu odmítnout věřitelský insolvenční návrh pro jeho zjevnou bezdůvodnost. Jeho cílem je dát možnost insolvenčnímu soudu, aby mohl řešit situace, kdy jednání insolvenčního navrhovatele nesleduje řešení úpadku dlužníka. Insolvenční zákon¹¹⁸ pak podává insolvenčnímu soudu demonstrativní příklady (k tomu blíže viz kapitola 5.3 Zjevně bezdůvodný insolvenční návrh vs. šikanózní insolvenční návrh), jež se budou za zjevnou bezdůvodnost považovat. Ústavní soud uvedl, že je v pravomoci insolvenčního soudu konstruovat i jiné podobné skutkové podstaty zjevné bezdůvodnosti nad rámec výslovného ustanovení insolvenčního zákona. Insolvenční soud je povinen zabývat se relevantními důkazy, jež ukazují na zneužití práva věřitelem, jež předloží dlužník. V případě,

¹¹⁶ zákon č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁷ zákon č. 64/2017 Sb. Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

¹¹⁸ § 128a zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

že by tomu tak nebylo, a insolvenční soud by neumožnil dlužníkovi předkládat důkazní návrhy zpochybňující splnění podmínek úpadku, byla by porušená základní zásada rovnost „zbraní“ dopadající i na insolvenční řízení.¹¹⁹ Nejvyšší soud pak uvedl, že tam, kde je spor o „šikanózní povahu“ insolvenčního návrhu mezi insolvenčním navrhovatelem a dlužníkem, a kde je namísto tvrzení o šikaně ve skutkové rovině osvědčit nebo prokázat, není dán důvod pro odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost návrhu, avšak pokud by se následně šikanózní povaha prokázala, může takovýto návrh insolvenční soud zamítnout.¹²⁰

Z uvedených rozhodnutí mi vyplývá, že záleží na tom, v jakém rozsahu bude nutné prokazovat zjevnou bezdůvodnost, resp. šikanózní povahu návrhu. V případě, že bude tato vyplývat přímo z návrhu či jeho příloh, soud bezodkladně takovýto návrh s náležitým odůvodněním odmítne pro jeho zjevnou bezdůvodnost. V případě, že se skutečnosti tvrzené zpravidla dlužníkem budou muset prokazovat např. na jednání, soud institut odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost nevyužije, a bude-li následně zjevná bezdůvodnost prokázána, aplikuje jiné zákonné ustanovení, např. jeho zamítnutí.

Nutnou podmínkou pro odmítnutí návrh pro zjevnou bezdůvodnost je jeho formální bezvadnost.¹²¹ Insolvenční zákon pak dává insolvenčnímu soudu lhůtu v délce 7 dnů pro odmítnutí návrh. Tato lhůta je však pořádková, proto může dojít k odmítnutí návrhu i později.

Naproti tomu co jsem uvedla u předběžného posouzení insolvenčního návrhu, odmítnutí pro jeho zjevnou bezdůvodnost je rozhodnutí, jež může učinit pouze soudce, nikoliv vyšší soudní úředník či asistent.¹²²

Úskalí tohoto institutu vidím v tom, že v praxi nebude vždy jednoduché přímo z návrhu a jeho příloh učinit závěr, že se jedná o návrh zjevně bezdůvodný (viz příklad uvedený v kapitole 5.5 Judikatura – případy z praxe). K samotnému návrhu se většinou zohledňují i další okolnosti, vyjádření dlužníka a přeložení jeho důkazů nevyjímaje. Pokud tedy insolvenční soud nerozhodne tak, že návrh odmítá pro jeho zjevnou bezdůvodnost, nebude možné insolvenčního navrhovatele sankcionovat (viz níže).

¹¹⁹ náleží Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp.zn. III ÚS 1589/15.

¹²⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2013, sp.zn. 29 NSCR 116/2013.

¹²¹ usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. dubna 2013, sp.zn. 2 VSOL 202/2013-A-13.

¹²² usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. listopadu 2014, sp.zn. 1 VSPH 1682/2014-A-29.

6.5 Pokuta za podání zjevně bezdůvodného insolvenčního návrhu

Jako další institut zde máme možnost insolvenčního soudu udělit pokutu navrhovateli, jehož návrh soud odmítne pro jeho zjevnou bezdůvodnost. Pokuta pak může dosahovat výše až 500.000,-Kč. Opět upozorňuji, že se jedná o návrhy podávané pouze věřiteli, tedy osobou odlišnou od dlužníka.

Novelou insolvenčního zákona¹²³ byla výše této pokuty razantně zvýšena, a to až na desetinásobek. Z důvodové zprávy se pak k tomuto podává, že se jedná o posílení odrazujícího efektu pokuty za podání zjevně bezdůvodného návrhu. Nutno také dodat, že se nebude jednat o pokutu pořádkovou, neboť neslouží k vymáhání procesních povinností účastníka řízení. Tato pokuta představuje zvláštní sankci za zneužití práva věřitele.¹²⁴ Uplatnit pokutu nebude možné tam, kde byl insolvenční návrh odmítnut proto, že spolu s ním nebyla složena záloha na náklady insolvenčního řízení (k tomu blíže viz kapitola 6.1 Záloha na náklady insolvenčního řízení), neboť takováto sankce se jeví za neodůvodněně přísnou.¹²⁵

Institut pokuty se stal předmětem diskuze, zejména s ohledem na její výši, když část posuzujících ji kritizovala, část právě naopak uvítala. Z mého pohledu zvýšení vítám, neboť jak je patrné ze zákonného znění, její uplatnění a také stanovení její výše je vždy závislá na posouzení všech okolností případu. Soud se tak k maximální hranici nemusí vůbec přiblížit. Předchozí výše, tj. maximálně 50.000,-Kč, mi připadala s ohledem na to, co je takový zjevně bezdůvodný návrh schopen způsobit dosti zanedbatelná, a pro věřitele tato nemusela být dostatečnou hrozbou.

Jak už bylo naznačeno u předchozího institutu, nalezneme zde jedno úskalí, když předmětnou pokutu může soud uložit pouze za předpokladu, že insolvenční návrh byl pravomocně odmítnut pro jeho zjevnou bezdůvodnost. Bez takového závěru tedy nebude možné zneužívající věřitele touto pokutou sankcionovat.

¹²³ zákon č. 64/2017 Sb. Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

¹²⁴ důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

¹²⁵ ZÁHRADNÍKOVÁ, Radka. § 128a [Odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). Radka. *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 447 – 454.

6.6 Znemožnění opětovného podání insolvenčního návrhu

Dalším institutem je znemožnění opětovného podání návrhu. Bude-li tedy insolvenční návrhu odmítnut pro jeho zjevnou bezdůvodnost (nutná podmínka), nemůže též věřitel podat proti témuž dlužníkovi insolvenční návrh dříve než za šest měsíců. Pokud by tak věřitel učinil, k jeho návrhu by se nepřihlíželo.¹²⁶ Výjimkou je pak odmítnutí návrhu v případě, že nebyla složena záloha na náklady insolvenčního řízení. V takové případě zákaz opětovného podání nepřipadá v úvahu.

Ze samotného zákonného znění je účel tohoto institutu zcela jasný. Zabránění opakovanému zneužívání práva. Je však nutné se na tento zákaz podívat z pohledu základních práv, kterým je bezesporu také zákaz bránění přístupu k soudu.¹²⁷ Insolvenční zákon do tohoto základního práva výrazně zasahuje a je na zvážení, zda by při přezkumu Ústavním soudem dané ustanovení obstálo.

6.7 Náhrada škody

Odpovědnost za škodu je v zásadě regulována hmotným právem, a správně by nemělo docházet k mísení práva hmotného s procesním. Realita je však jiná, když i v rámci insolvenčního zákona, jakožto normy procesní, nalezneme hmotněprávní institut. Postupný právní vývoj vedl k tomu, že do insolvenčního zákona bylo vtěleno nejen ustanovení o tom, že účastník řízení za škodu odpovídá, ale také hmotněprávní norma, která stanoví předpoklady pro přiznání práva na náhradu škody, včetně lhůt pro její uplatnění.¹²⁸ I když tento institut nalezneme v insolvenčním zákoně na více místech, v této části se budu věnovat pouze odpovědnosti podle § 147 insolvenčního zákona, a to právě z důvodů, že zapadá do ochrany proti zneužití práva insolvenčního navrhovatele. Odpovědnost tak jak je konstruována ve zmíněném paragrafu, je speciální kauzální úpravou odpovědnosti, když obecnou úpravu nalezneme v občanském zákoníku.¹²⁹

¹²⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 128a [Odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). Radka. *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 447 – 454.

¹²⁷ čl. 36 usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

¹²⁸ POHL, Tomáš. Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona. *Bulletin advokacie*, roč. 2010, č. 7 – 8, s. 33 – 42.

¹²⁹ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Odpovědnost za škodu či jinou újmu stíhá jedině navrhovatele, který podal insolvenční návrh, o němž bylo rozhodnuto jinak než rozhodnutím o úpadku. Odpovědnost insolvenčního navrhovatele má být zejména jednou z forem prevence proti zjevně bezdůvodným návrhům. Vztahuje se nejen na formálně vadný či nedůvodný (odmítavý či zamítavý) návrh, ale i na takový, kde navrhovatel zaviní nesplnění jiného předpokladu pro rozhodnutí o úpadku, takže řízení o návrhu musí být zastaveno. Současná právní konstrukce náhrady škody nerozlišuje, zda je insolvenčním navrhovatelem dlužník či věřitel, ani neomezuje okruh osob oprávněných uplatňovat své nároky pouze na osobu dlužníka či jiného věřitele, jak tomu bylo až do 31.10.2012.¹³⁰

Osoba, která podala insolvenční návrh, odpovídá za škodu nebo újmu vzniklou zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v průběhu řízení za předpokladu, že k ukončení řízení (odmítnutí, zamítnutí, zastavení) došlo zaviněním insolvenčního navrhovatele, když v tomto případě se bude jednat o odpovědnost subjektivní. Pro vznik odpovědnosti se vyžaduje zavinění minimálně ve formě nevědomé nedbalosti (tj. odpovědná osoba nevěděla, že svým jednáním způsobí škodu nebo jinou újmu, ačkoliv to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měla a mohla).¹³¹

Dalším předpokladem pro vznik odpovědnosti je vznik škody nebo jiné újmy. Z konstrukce ustanovení je patrné, že se bude nahrazovat nejen škoda (majetková újma), ale i jiná újma, tedy újma nemajetková. Pro stanovení rozsahu a způsobu náhrady škody či jiné újmy se bude aplikovat obecná úprava zakotvená v rámci občanského zákoníku.¹³²

Poslední podmínkou pro vznik odpovědnosti je příčinná souvislost. Poškozený má právo na náhradu škody nebo újmy vzniklé mu v důsledku fakticky jakýchkoliv účinků vyvolaných zahájením insolvenčního řízení nebo následkem opatření přijatých v průběhu takto zahájeného řízení. Je tedy možné u titulu odpovědnosti nárokovat pouze škodu či jinou újmu vzniklou jako přímý důsledek právě uvedených skutečností.¹³³

Prokázání vzniku škody či jiné újmy a příčinné souvislosti je pak v rukou poškozeného. Insolvenční zákon dále upravuje liberační důvody pro navrhovatele, které

¹³⁰ ERBSOVÁ, Hana. § 147 [Nárok na náhradu škody proti navrhovateli]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 587 – 597.

¹³¹ ERBSOVÁ, Hana. § 147 [Nárok na náhradu škody proti navrhovateli]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 587 – 597.

¹³² zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹³³ ERBSOVÁ, Hana. § 147 [Nárok na náhradu škody proti navrhovateli]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 587 – 597.

plynou zejména z důvodů vyvolaných dlužníkem (př. že dlužník po zahájení insolvenčního řízení splnil závazky, které osvědčovaly jeho úpadek). Posílení tohoto institutu nacházím v zakotvení zákonného ručení členů statutárních orgánů, je-li návrhovatelem právnická osoba a dále také v možném vydání předběžného opatření v situaci, kdy je patrné, že vinou insolvenčního návrhatele vznikla škoda či jiná újma. V takovém případě soud uloží povinné osobě, aby do úschovy u soudu složila přiměřenou peněžitou částku, která pak bude sloužit, bude-li poškozená osoba úspěšná, k úhradě škody či jiné újmy přiznané soudem.

Institut náhrady škody je jeden z významných ochranných nástrojů v boji proti zneužití práva v insolvenčním řízení. Nejen, že má preventivní charakter, když jeho zavedení do zákona odrazuje osoby od podávání zjevně bezdůvodných insolvenčních návrhů, ale má také tzv. kompenzační charakter, když jeho použitím dochází ke zmírnění újmy. Na jedno úskalí bych i u toho institutu chtěla poukázat. Náhrada škody nebude účelná tam, kde jsou insolvenční návrhy podávány vytvořenými právnickými osobami, jež mají jediný účel, poškodit dlužníka. Ve funkcích takovéto právnické osoby pak stojí „tzv. bílí koně“, když oni ani samotná společnost nemá žádné prostředky ani majetek, jež by mohl být použit k úhradě přiznané náhradě škody či jiné újmy.

6.8 Elektronická komunikace

Institut¹³⁴, který nemíří primárně na ochranu před zneužitím práva, ale spíše ke snížení administrativy, byl do insolvenčního zákona zaveden jeho novelou.¹³⁵ Jedná se o povinnost osob, jež mají zřízenou datovou schránku bez žádosti¹³⁶, činit podání včetně příloh v elektronické podobě do datové schránky soudu nebo v elektronické podobě podepsané uznávaným elektronickým podpisem. Touto povinností jsou stíženy zejména právnické osoby zřízené zákonem, právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku, orgány veřejné moci, dále podnikající fyzické osoby, jako je advokát, insolvenční správce aj.

Povinnou elektronickou komunikaci jsem sem zařadila, neboť mám za to, že v některých případech může přispět k boji proti podávání zjevně bezdůvodných insolvenčních

¹³⁴ § 80a zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹³⁵ zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

¹³⁶ zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů

návrhů. Jak bylo demonstrováno v příkladu z praxe (viz příklad uvedený v kapitole 5.5 Judikatura – případy z praxe), pokud jsou podávány návrhy, jež mají jediný cíl, a to poškodit dlužníka, využívají se k tomuto nejčastěji osoby (právnícké či fyzické), jejichž totožnost není možné v některých případech vůbec zjistit. A proto podání prostřednictvím datové schránky může totožnost osoby osvědčit spolehlivě.

6.9 Zákaz umělého vytváření věřitelů

Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu ochrana nemá být poskytnuta těm insolvenčním navrhovatelům, kteří existenci podmínek pro řešení dlužníkovra úpadku vytvářejí cíleně (uměle), se záměrem využít (zneužít) insolvenční úpravu k účelům, k nimž není předurčena. Jedním z kroků sledující takové zneužití systému insolvenčního práva může být právě uměle vytváření plurality (mnohosti) věřitelů.¹³⁷

Aby se předešlo uvedenému zneužití, zakotvuje nám insolvenční zákon¹³⁸ pojistku, která říká, že za další osobu se nepovažuje osoba, na kterou byla převedena některá z pohledávek insolvenčního navrhovatele proti dlužníku nebo její část v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu. Daný institut byl do insolvenčního zákona zaveden s cílem zabránit šikanózním návrhům.¹³⁹

6.10 Vyškrtnutí dlužníka ze seznamu dlužníků

V souladu se zásadou veřejnosti jsou v insolvenčním rejstříku zveřejňovány obsahy jednotlivých spisů. Insolvenční rejstřík je veřejně přístupný, s výjimkou údajů, o kterých stanoví zákon. Každý má právo do něj nahlížet a pořizovat si z něj kopie a výpisy. Tato skutečnost je právě jednou z největších slabostí v případě podání zjevně bezdůvodného insolvenčního návrhu, neboť díky veřejnému přístupu a informace v něm, dochází k diskreditaci tvrzeného dlužníka.

¹³⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2011, sp.zn. 29 NSCR 13/2011.

¹³⁸ § 143 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹³⁹ ERBSOVÁ, Hana. § 143 [Zamítnutí insolvenčního návrhu]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 564 – 575.

V souladu s novelou insolvenčního zákona¹⁴⁰ byla do zákona zavedena možnost vyškrtnutí dlužníka ze seznamu dlužníků, tedy zneprístupnění veřejných údajů spisu tohoto dlužníka, dříve než po 5 letech od ukončení řízení.

Z důvodové zprávy se pak podává, že pouhé zahájení insolvenčního řízení, ve kterém nebylo rozhodnuto o úpadku, by mělo mít pouze informativní charakter, a to v aktuálním čase. Není zde důvod pro 5 leté povinné zveřejnění tohoto údaje. Pro posuzování osob (bezúhonnost, spolehlivost, atd.) je relevantní buď rozhodnutí o úpadku, nebo prohlášení konkursu, příp. též skončení oddlužení. Zveřejnění údaje o insolvenčním řízení dlužníka, které skončilo jinak než rozhodnutím o úpadku nebo rozhodnutím, jež má takový charakter, po dobu 5 let může mít pro dlužníka svůj význam (jeho prostřednictvím dlužník může svým obchodním partnerům doložit, že insolvenční řízení bylo vůči němu vedeno od počátku neoprávněně). Proto se rozhodnutí o tom, zda bude dlužníka vyškrtnut ze seznamu, ponechává na vůli dlužníka (předpokladem výmazu je jeho žádost).¹⁴¹

Tento institut plně vítám. Pokud se od počátku jednalo o zneužitá práva v insolvenčním řízení, není zde žádný důvod, aby o této skutečnosti byly veřejně přístupné informace po dobu dalších 5 let. Insolvenční rejstřík sám o sobě představuje velký zásah do sféry dlužníka.

6.11 Prvek zásady vyšetřovací

Jako další ochrana proti zneužití práva v insolvenčním řízení je zcela jistě zásada vyšetřovací. Dle Ústavního soudu směřuje tato zásada jednoznačně k posílení ochrany dlužníků před tak citelným zásahem, jakým rozhodnutí o úpadku, resp. celé insolvenční řízení je. V případech kdy je zjevné, že dlužník na svou obranu nepředkládá bezdůvodná a bezobsažná tvrzení, by měl insolvenční soud postupovat ve smyslu této zásady a chránit veřejný zájem spočívající na řádném prošetření věci a zjištění všech relevantních skutkových okolností. Pokud by skutečně došlo k umělému vytvoření podmínek úpadku, pak je

¹⁴⁰ zákon č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴¹ důvodová zpráva k zákonu č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

jednoznačně ve veřejném zájmu takovou situaci identifikovat a zahrnout je mezi okolnosti, které mají pro vedené insolvenčního řízení význam.¹⁴²

K uvedenému ještě zdůrazňuji, že s ohledem na další zásady insolvenčního řízení, aplikování zásady vyšetřovací nemůže nahrazovat procesní aktivitu navrhuje věřitele nebo dlužníka. Soud provede důkaz tehdy, jestliže jeho existence, potřeba a proveditelnost vplynuly z tvrzení stran, aniž by byl učiněn důkazní návrh, či z jiných skutečností zajištěných nebo vyšlých najevo v průběhu řízení a vždy zahrnutelných do obsahu spisu. Jde o to, aby v insolvenčním řízení (sporném řízení) nevyvíjel soud důkazní iniciativu neopřenu o průběžné výsledky řízení a nesímal tak procesní odpovědnost z účastníka. Na druhou stranu pokud přetrvává nejasnost zjištěná v průběhu dokazování, kterou neodstranilo podání účastníka a není důvod pro odmítnutí návrhu, je oprávněn soud provést jiný vhodný důkaz, který úpadek osvědčí nebo vyvrátí.¹⁴³

Z uvedeného tedy vyplývá, že soud má povinnost provést i další důkazy, které povedou k osvětlení skutečností, jež jsou důležité pro rozhodnutí o úpadku dlužníka, a to však pouze za předpokladu, že se v rámci řízení o takových skutečnostech dozví.

7. Dílčí závěr

V rámci druhé části mé diplomové práce jsem se zaměřila na instituty, které nám nabízí insolvenční zákon. Ráda bych zde však zmínila, že ochranu můžeme nalézt i jiných právních předpisech, př. trestní zákoník (trestný čin vydírání¹⁴⁴) či zákoník občanský (žaloba na ochranu dobré pověsti či žaloba pro nekalosoutěžní jednání). Ochrana zakotvená v insolvenčním zákoně tak není jedinou zbraní, kterou je možné v boji proti zjevně bezdůvodným či šikanózním insolvenčním návrhům použít.

Jednotlivé instituty působí preventivně, neboť odrazují osoby od zneužívání práva. Těmito jsou záloha na náklady insolvenčního řízení či povinná elektronická komunikace, která může odradit k podání návrhu v případě, že by tak chtěla osoba učinit pod falešnou či skrytou identitou. Dále zákaz umělého vytváření věřitelů. K preventivní povaze bych chtěla

¹⁴² nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp.zn. III. ÚS 1589/15.

¹⁴³ MORAVEC, Tomáš. § 86 [Důkazy nenavrhované]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 309 – 312.

¹⁴⁴ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2015, sp.zn. 8 Tdo 1352/2014.

také zmínit kvalifikační požadavky kladené na sepis a podání insolvenčního návrhu, které jsem vymezila v první části mé práce, neboť i ty působí preventivně.

Dále bych některé instituty zařadila do kategorie, jež působí na odstranění či omezení negativních důsledků spojených s podáním zjevně bezdůvodných insolvenčních návrhů. Takovými to mohou být předběžné posouzení insolvenčního návrhu, jakožto jeden z nejdůležitějších institutů, který dokáže negativní důsledky odstranit úplně, resp. zabránit zahájení jakýchkoliv účinků, zejména tím, že se nezveřejní podaný insolvenční návrh a další dokumenty ve veřejném rejstříku. Dále také předběžné opáření, jímž se omezují některé účinky insolvenčního řízení, či odmítnutí návrhu pro jeho zjevnou bezdůvodnost, jež dovoluje insolvenčnímu soudu vyřídit věc urychleně a tím zamezit napáchání velkých škod.

Další vlastností vymezených institutů je jejich sankční povaha, kterou disponuje především pokuta za podání zjevně bezdůvodného insolvenčního návrhu a náhrada škody. Nepeněžitou povahu pak má institut znemožnění opětovného podání insolvenčního návrhu.

8. Závěr

Má diplomová práce se dotýká problematiky insolvenčního návrhu, jež je podáván insolvenčním navrhovatelem, jakožto osobou odlišnou od dlužníka.

Hlavním cílem této práce bylo zjištění, zda je možné věřitelský insolvenční návrh zneužít. K tomu, abych mohla na tuto otázku kvalifikovaně odpovědět, jsem v první části této práce zpracovala teoretický podklad, ve kterém nalezneme požadavky, které aktuální právní úprava na věřitele při podání takového návrhu klade. V druhé části se pak věnuji samotnému zneužití práva, a to jak v obecné rovině, tak v rovině insolvenčního práva a také nástroji, které nám aktuální právní úprava k boji proti zneužívání práva nabízí.

K tomu, abych mohla svou hypotézu potvrdit či vyvrátit, je nutné se na zneužití věřitelského insolvenčního návrhu podívat komplexně.

Prvně můžeme učinit zjednodušený závěr, že věřitelé insolvenční návrh nejen, že zneužívat mohou, ale v praxi se tak i často děje. Tato skutečnost lze vypozařovat z postupné změny právní úpravy insolvenčního práva, která reagovala na stále častěji vyskytující se zneužívání a šikanu ze strany věřitele. Tento závěr lze také podpořit skutečnými případy, jež se v průběhu minulých let u soudu projednávaly. Pro svou práci jsem si vybrala dva, které mě zaujaly svým průběhem a také argumentací samotných soudů. Z uvedeného tedy plyne, že

motivem věřitele k podání insolvenčního návrhu není vždy jen úpadek dlužníka, ale také pohnutky jiné. K zneužívání tedy beze sporu dochází.

Výše uvedenou analýzu jsem však ještě rozšířila, když jsem se zaměřila na právní nástroje, které při podání zneužívajícího věřitelského návrhu dlužníka či třetí osoby chrání, resp. zabraňují tomu, aby věřitelé využívali insolvenční právo k jinému účelu, než je v insolvenčním zákoně definován. Dále bylo předmětem mého zkoumání, zda je tato ochrana dostatečná, resp. zda účinně zabraňuje zneužití práva a zároveň neúměrně neomezuje oprávněné osoby k uplatnění svých práv. V rámci insolvenčního zákona se mi podařilo nalézt jedenáct konkrétních institutů, které je možné v boji proti zneužití práva použít. Jednotlivé nástroje jsou uzpůsobeny tak, aby pokryly co nejširší pole zjevně bezdůvodných návrhů. Ani u jednoho jsem neshledala jeho neúčinnost či nadbytečnost. Ba naopak ochrana v rámci insolvenčního zákona mi přijde komplexní. Zákonodárce se vydal (prostřednictvím zkoumaných nástrojů) cestou, která razantně zasahuje do práv třetích osob, zejména tedy insolvenčního navrhovatele, jakožto osoby odlišné od dlužníka. Ochrana proti zneužití práva byla do insolvenčního zákona přidávána postupně v reakci na případy, jež se v praxi objevovaly. A vzhledem k tomu, že zjevně bezdůvodné insolvenční návrhy mnohdy napáchaly neúměrně škody tvrzenému dlužníkovi a jejich odstranění v zásadě není možné, není asi co zákonodárci vyčítat. Lze tedy shrnout, že ochrana v rámci insolvenčního zákona je dostatečná, a její další rozšiřování by mohlo překročit vyváženost mezi ochranou a zásahem do práv třetích osob.

Docházím tedy k závěru, že byť ke zneužití insolvenčního návrh věřitelem dochází, svou hypotézu jsem vyvrátila. Právní úprava je postavena tak, že účinně zabraňuje tomuto nežádoucímu jevu, a nejen sám dlužník, ale i soud má v rukou dostatečné množství nástrojů, které mohou využít.

Dalším dílčím cílem této práce bylo zjištění, zda věřitele vede k podání insolvenčního návrhu snaha vyhnout se nalézacímu řízení, nehradit soudní poplatek a zajistit si tak případně i vykonatelný titul pro své pohledávky. Z judikatury uvedené v mé diplomové práci (viz kapitola 5.4 Zneužití insolvenčního návrhu věřitelem) je patrné, že vyhýbání se klasickému nalézacímu řízení je jeden z hlavních motivů věřitelů, se kterým je spojený nátlak na dlužníka k úhradě věřitelovy pohledávky. Při analýze dalších případů se mi však nepodařilo nalézt takový příklad, jenž by další dva motivy stanovené v hypotéze, tj. nehrzení soudního

poplatku a zajištění si vykonatelného titulu, jednoznačně potvrzoval. Při hlubší úvaze a se znalostí problematiky zpracované v této práci, však můžu učinit závěr, že takovéto motivy budou pak podružnými k motivu hlavnímu, jako je například poškození dlužníka. S ohledem na jeden z nástrojů, tj. záloha na náklady insolvenčního řízení, se věřitel vydání finančního obnosu při zahájení řízení stejně nevyhne. Co se týká vykonatelnosti, tak i kdyby takovéhoho titulu nakonec věřitel po skončení insolvenčního řízení dosáhl, nejspíše by nebyl využitelný, neboť je zde předpoklad, že v průběhu řízení dojde ke zpeněžení všech věcí, které by mohly sloužit k úhradě věřitelovy pohledávky. Pokud dlužník nedisponuje žádným majetkem, lze si jen těžko představit, že by se věřiteli povedlo své pohledávky zhojit.

S ohledem na výsledek mé práce lze shrnout, že cíle práce byly naplněny a mám za to, že má práce přispěje k publikacím vtahujícím se k insolvenčnímu právu.

9. Seznam použité literatury

9.1 Monografie

- TARANDA, Petr. § 1 [Předmět úpravy]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 1 - 6.
- TARANDA, Petr. § 3 [Úpadek]. In HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 20-43.
- MORAVEC, Tomáš. § 82 [Předběžné opatření]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 295 - 301.
- MORAVEC, Tomáš. § 86 [Důkazy nenavrhované]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 309 – 312.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 97 [Insolvenční návrh]. In HÁSOVÁ, Jiřina (ed.). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 332 – 340.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 100a [Předběžné posouzení insolvenčního návrhu podaného věřitelem]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 353 – 356.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 105 [Náležitosti insolvenčního návrhu věřitele a přihláška pohledávky]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 374-379.

- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 108 [Záloha na náklady insolvenčního řízení]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 386-394.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. § 128a [Odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 447 - 4534.
- ERBSOVÁ, Hana. § 143 [Zamítnutí insolvenčního návrhu]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 564 – 575.
- ERBSOVÁ, Hana. § 147 [Nárok na náhradu škody proti navrhovateli]. In: HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 587 – 597.
- LAVICKÝ, Petr. § 8 [Zákaz zneužití práva]. In: BÍLKOVÁ, Jana (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 86-93.
- WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde Praha, 2014. 39 s.

9.2 Odborný časopis

- HIMMATOVÁ, Hana. Odmítnutí insolvenčního návrhu – jak tomu zabránit? *Bulletin advokacie*, roč. 2012, č. 9, s. 17-19.
- POHL, Tomáš. Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona. *Bulletin advokacie*, roč. 2010, č. 7 – 8, s. 33 – 42.

9.3 Právní předpisy

- usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 64/2017 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- zákon č. 64/2017 Sb. Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 191/2017 Sb., vyhláška o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 190/2017 Sb., vyhláška k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele), ve znění pozdějších předpisů
- důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), č. 182/2006 Dz
- důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 64/2017 Dz
- důvodová zpráva k zákonu č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákona), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

9.4 Judikatura

- usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. února 2019, sp.zn. KSBR 33 INS 16312/2018-A-21.
- usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. září 2014, sp.zn. KSOS 36 INS 25137/2014-A4.
- usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 29. ledna 2015, sp.zn. KSHK 35 INS 25137/2014-A-25.
- usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. června 2016, sp.zn. KSHK 35 INS 25137/2014-A-78.
- usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. dubna 2017, sp.zn. KSHK 40 INS 4/2017-A-24.
- usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2. listopadu 2017, sp.zn. KSHK 40 INS 12033/2017.
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. října 2017, sp.zn. 4 VSPH 1689/2017-A-9.
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. března 2017, sp.zn. 4 VSPH 442/2017-A-15.
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. října 2008, sp.zn. 1 VSPH 180/2008-P15-14.
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. března 2008, sp.zn. 1 VSPH 7/2008.
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. prosince 2010, sp.zn. 1 VSPH 1171/2010-A.
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. listopadu 2011, sp.zn. 3 VSPH 1306/2011-A.
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. června 2011, sp.zn. 1 VSPH 113/2011.
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. listopadu 2008, sp. zn. 1 VSPH 165/2008-A-13.
- usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. listopadu 2014, sp.zn. 3 VSOL 1123/201-A-13.
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. července 2012, sp.zn. 3 VSPH 114/2012.

- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. listopadu 2015, sp.zn. 3 VSPH 633/2015-A-42.
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. září 2010, sp.zn. 2 VSPH 850/2010-A-13.
- usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. července 2009, sp.zn. 3 VSOL 217/2009-A-21.
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. srpna 2013, sp.zn. 1 VSPH 1331/2013-A-18.
- usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. dubna 2013, sp.zn. 2 VSOL 202/2013-A-13.
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. listopadu 2014, sp.zn. 1 VSPH 1682/2014-A-29.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. července 2010, sp.zn. 29 NSCR 1/2008.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2011, sp.zn. 29 NSČR 51/2011.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2017, sp.zn. 29 NSČR 94/2015.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. srpna 2003, sp.zn. 21 Cdo 909/2003.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp. zn. 29 NSČR 30/2009.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2005, sp.zn. 29 Odo 1344/2004.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2011, sp.zn. 29 NSČR 14/2011.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2011, sp. zn. 29 NSČR 45/2011.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2012, sp. zn. 29 NSČR 52/2011.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. března 2012, sp. zn. 29 NSČR 38/2010.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2010, sp. zn. 29 NSČR 22/2009.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2009, sp. zn. 29 NSCR 7/2008.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. 29 NSCR 1/2008.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2012, sp. zn. 29 NSCR 52/2011.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2013, sp.zn. 29 NSCR 14/2012.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2013, sp.zn. 29 NSCR 113/2013.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. prosince 2010, sp. zn. 29 NSCR 10/2009.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2011, sp. zn. 29 NSCR 36/2009.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2014, sp. zn. 29 NSCR 119/2014.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. března 2012, sp. zn. 29 NSCR 38/2010.

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2013, sp. zn. 29 NSCR 20/2011.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2015, sp.zn. 29 NSCR 24/2013.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. března 2012, sp.zn. 29 NSCR 38/2010.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp.zn. 29 NSCR 30/2009.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp.zn. 29 NSCR 30/2009-A-64.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2013, sp.zn. 29 NSČR 116/2013.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2011, sp.zn. 29 NSCR 13/2011.
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2015, sp.zn. 8 Tdo 1352/2014.
- rozsudek Nejvyššího soud ze dne 29. března 2001, sp.zn. 25 Cdo 2895/99.
- rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. prosince 2009, sp.zn. 8 Afs 56/2007-479.
- usnesení Ústavního soudu ze dne 13. července 2010, sp.zn. I. ÚS 266/10.
- usnesení Ústavního soudu ze dne 13. dubna 2011, sp.zn. I. ÚS 3662/10.
- nález Ústavního soudu ze dne 27. března 2008, sp.zn. Pl. ÚS 56/05.
- nález Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp.zn. Pl. ÚS 14/10.
- nález Ústavního soudu ze dne 16. ledna 2012, sp.zn. ÚS IV. ÚS 1881/11.
- nález Ústavního soudu ze dne 25. července 2012, sp.zn. ÚS I. ÚS 988/12.
- nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp.zn. III ÚS 1589/15.
- nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp.zn. III. ÚS 1589/15.

9.5 Internetové zdroje

- (autor neuveden). *CRIF o insolvencích 2019: Vzestup (mírný) ve všech parametrech, výrazný u osobních bankrotů* [online]. vyzkuminsolvence.cz, 7. ledna 2020 [cit. 27. února 2021]. Dostupné na <<http://www.vyzkuminsolvence.cz/zpravodajstvi/crif-o-insolvencich-2019-vzestup-mirny-ve-vsech-parametrech-vyrazny-u-osobnich-bankrotu.html>>.
- VODIČKA, Karel. *Věřitelský insolvenční návrh* [online]. bulletin-advokacie.cz, 25. prosince 2012 [cit. 27. února 2021]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/veritelsky-insolvenzni-navrh>>.
- ŘEHÁČEK, Oldřich. *Úpadek a jeho osvědčení* [online]. bulletin-advokacie.cz, 16. září 2012 [cit. 27. února 2021]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/test-1>>.

- LANSKÝ, Lubomír, BATŮŇKOVÁ, Anna. *Úpadek podle nového insolvenčního zákona* [online]. epravo.cz, 15. ledna 2008 [cit. 27. února 2021]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/upadek-podle-noveho-insolvencniho-zakona-52563.html>>.
- VODIČKA, Karel. *Věřitelský insolvenční návrh* [online]. bulletin-advokacie.cz, 25. prosinec 2012 [cit. 16. března 2021]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/veritelsky-insolvencni-navrh>>.
- RICHTER, Ondřej. *K náležitostem insolvenčního návrhu* [online]. epravo.cz, 8. listopadu 2012 [cit. 16. března 2021]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/k-nalezitostem-insolvencniho-navrhu-86809.html>>.
- RICHTER, Tomáš. *Úpadek pro platební neschopnost v judikatuře Nejvyššího soudu* [online]. bulletin-advokacie.cz, 10. listopadu 2016 [cit. 16. března 2021]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/upadek-pro-platebni-neschopnost-v-judikature-nejvyssiho-soudu#ftn5>>.
- ŘEHÁČEK, Oldřich. *Úpadek a jeho osvědčení* [online]. bulletin-advokacie.cz, 16. září 2012 [cit. 17. března 2021]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/test-1>>.
- KUBIZŇÁK, Jan. *Šikanózní (dlužnický) insolvenční návrh* [online]. pravni prostor.cz, 24. dubna 2014 [cit. 17. března 2021]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/procesni-pravo/sikanozni-dluznicky-insolvencni-navrh>>.
- příloha 29 k důvodové zprávě k zákonu č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), č. 182/2006 D. Dostupné na <https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha_29_duvodova_zprava_predlozena_vlade.pdf>.
- JUŘENA, Jakub. *Šikanózní insolvenční návrh* [online]. law.muni.cz, 2010 [cit. 13. ledna 2021]. Dostupné z <https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2010/files/zneuziti/Jurena_Jakub__1637_.pdf>.

- DŘEVÍNEK, Karel. *Šikanózní insolvenční návrhy a jejich praktické dopady na dlužníka* [online]. ksg.vse.cz, 13. listopadu 2014 [cit. 18. března 2021]. Dostupné na <<https://ksg.vse.cz/wp-content/uploads/page/2977/DREVINEK.pdf>>.
- SEDLÁČEK, Dušan. *Šikanózní insolvenční návrhy –praktický pohled-* [online]. vyzkuminsolvence.cz, 14. dubna 2015 [cit. 18. března 2021]. Dostupné na <<http://www.vyzkuminsolvence.cz/data/files/2015-cnb/prezentace/1-sedlacek-konference-vse-sedlacek-sikanozni-insolvencni-navrhy-final-v2.pdf>>.
- TLUČHOŘOVÁ, Martina. *Šikanózní insolvenční návrh* [online]. epravo.cz, 20. června 2014 [cit. 18. března 2021]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/sikanozni-insolvencni-navrh-94594.html>>.
- o společnosti GEOSAN GROUP a.s. informace dostupné na <<https://www.geosan-group.cz/o-nas>>.
- FALTUS, Vojtěch. *Předběžná opatření v insolvenčním řízení* [online]. epravo.cz, 29. června 2015 [cit. 18. března 2021]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/predbezna-opatreni-v-insolvencnim-rizeni-98071.html>>.
- (autor neuveden). *Ostravský soud odmítl insolvenční návrh na automobilku Tatra* [online]. denik.cz, 14. března 2013 [cit. 18. března 2021]. Dostupné na <<https://www.denik.cz/ekonomika/ostravsky-soud-odmitl-insolvencni-navrh-na-automobilku-tatra-20130314.html>>.